

Poštnina plačana v gotovini.

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

XII. JANUAR - FEBRUAR 1935 1. - 2.

GRUDA

Mesečnik za kmetško prosveto. — Izhaja vsakega 20. v mesecu. — Celoletna naročnina Din 30.—; posamezna številka stane Din 3.—. — Urejuje: Dolfe Schauer. Uredništvo ne vrača nenaročenih rokopisov. Prispevki, recenzijski izvodi in dopisi naj se pošiljajo na naslov urednika, Ljubljana, Pražakova ul. 11/III. — Upravništvo: Kolodvorska ul. 7. — Izdaja: Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani, r. z. z o. z. (Stanko Tomšič). — Glasilo Zveze kmetjskih fantov in deklet v Ljubljani.

Tiska »Tiskarna Slatnar«, družba z o. z. (Vodnik in Knez) v Kamniku.

VSEBINA:

Petja Robotkin: Zeleno drevo. — Venceslav Winkler: Potoška mladost. — Vinko Bitenc: Dogodek v Zalipi. — Janko Furlan: Mladina v tebi je... — Janez Flere: Vtisi z mojega potovanja. — Ing. I. J.: Agrarna politika v raznih državah. — Andrej Šifrar: Delo kmetjske mladine na zadružni njivi. — Dr. Viktor Maček: Pazi na meje! — Ing. I. Zaplotnik: Zatiranje rastlinskih škodljivcev. — France Artnak: Fabriški dimniki. — Iz Zveze kmetjskih fantov in deklet. — Kotiček za dekleta. — Kmetjski sport. — Ali veš? — Zapiski. — Uganke. — Listnica uredništva.

Nujno potrebujemo 1., 2. in 3. lanskoletno številko „Grude“. Kdor bi hotel odstopiti te številke, naj jih blagovoli poslati upravi z navedbo, koliko zahteva zanje.

Uprava.

Najboljši šivalni stroj in kolo

je samo

„ADLER“

Lepe opreme! Ugodno odplačevanje! Pouk v umetnem vezanju brezplačen

Pisalni stroji v treh velikostih kakor tudi pletilni stroji na zalogi
Nadomestni deli za vse stroje in kolesa ter pnevmatika edino le pri

Josip Petelinc, Ljubljana
blizu Prešernovega spomenika, ob vodi.

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

1.-2.

JANUAR-FEBRUAR 1935

XII.

Zeleno drevo

Petja Robotkin

*Zeleno drevo
se razgrinja v vse štiri strani,
grabi z rokami kot s silnimi lovkami
v svetlo nebo,
navzgor do neba, navzdol do pekla,
da se bo svet zavrtel
krog njega na novih tečajih.*

*Pod njim pa živimo kot starci v vseh krajih.
Neverno in trudno se z burjo pehamo,
izbiramo pota in rušimo gore.
Potem od tegobe zasukamo plašč,
s sladkači mešetarji karte igramo,
zapravljamo zadnja semena iz kašč.*

*Mladim je dano, da verno gredo
čez svet razdejan,
vidijo silno zeleno drevo,
razgrnjeno čez vse nebesne strani,
da luč prineso v ta zagačeni dan:
Na novih tečajih vsa zemlja visi ...*

Potoška mladost

Venceslav Winkler

Povest

I.

Bil je velik dan, kakor ga Potok še ni doživel. Vas je ležala nekoliko od rok, skrivala se je za hribom na obeh straneh plitvega potoka, zato so tuje stvari prišle do nje nekoliko pozneje, ko so drugod že zastarele. Do fare je bilo dobre pol ure hoda, do župana prav tako, ljudje so živeli bolj po svoje, plačevali, kar jim je bilo ukazano in tožili o slabih časih kot povsod drugod. Ko so pa usehnili snegovi, je začela krožiti od hiše do hiše novica o velikem dnevu v Potoku. Nekega dne je zrasel na vaški krčmi ogromen plakat, kjer je bilo zapisano, da bo na velikonočni ponedeljek v Potoku narodni praznik. Plakat je pokrival skoraj pol stene in je bodel z rdečimi črkami vsakogar, ki je šel mimo. Od začetka so se ljudje smehljali, niso si mogli prav predstavljati, kakšen naj bi bil narodni praznik. Pred očmi se jim je zbujala neka nejasna podoba o komedijantih, kakor pridejo včasih v vas. Toda krčmar Pankrac se je prijel za glavo, ko je čul take misli. Bahato se je razkoračil na pragu in razkladal ljudem, kako in kaj. Večina ga je strme poslušala. In ko se je pripeljal v vas s kolesljem še gospod župan Franjo Čiček in se ustavil v krčmi, so začeli verovati. Še gospod župnik Jakob je s tresočim se glasom oznanil slovesnost. Zdaj je vsa vas vzvalovala in nekateri so začeli pomagati krčmarju Pankracu, ko je pripravljaj najrazličnejše stvari za veliki dan.

»Le korajžo!« jih je vzpodbujal krčmar. »Delajmo, delajmo, nič ne bo zastonj!«

Ljudje so postajali zmeraj bolj zadovoljni in Pankracu se je smejalo srce.

Le nekaj trdovratnežev se ni dalo speljati. Kovač Janko se je ustavljal na cesti in se norčeval iz krčmarjevih delavcev. Odgovarjali so mu zdaj s smehom, zdaj s škripajočimi zobmi.

Praznik je pa le prišel in navdal vsa srca z občutjem nečesa velikega. Dopolne ob devetih je bila v stari podružni cerkvi Matere Božje maša in stari župnik je govoril o ljubezni do doma in naroda. Proti poldnevu so začeli prihajati gostje. Prišli so iz vseh dolinskih krajev, pripeljali so se z okrašenimi vozmi in pred Potokom jih je sprejemal predsednik Narodnega društva Sloge trgovec Andrej Boštjančič. Pripeljala se je tudi gasilska godba iz mesta in ko je prvič vrisnila pesem, so se stresle potoške hiše in otroci so s krikom pridreveli na sredo vasi. Tam po cesti je šel sprevod, tujci so se uvrstili v trumo in živahno pozdravljali pred hišami stoječe vaščane. Kmetje so se smehljali, tu in tam je kateri pokimal, nikomur pa ni prišlo na misel, da bi zavriskal in mahal z rokami. Le Matevž Poderin se je na Pankračev ukaz oglasil, a ko je videl, da je sam, je nekaj zagodrnjal in se umaknil za hišo.

»Zdaj bo pa shod,« so dejali nekateri in se pomeknili za tujci.

»Shod?« so se nasmejali ljudje. »Potem bodo pa povedali kaj o davkih.«

In s smehljajočimi se očmi so šli k Pankracu. Cesto in širok kos sveta pred gostilno je napolnila množica, prav spredaj so stali tujci, nekje zadaj so se gnetli domačini.

»Bomo videli, kaj bodo povedali,« je godrnjal Peter Hribar. Vsako jutro se je pehal po razriti cesti proti Rakeku in prav ta teden se mu je na cesti zrušil konj in si zlomil nogo. Strmel je na okrašeni govorniški oder in čakal nečesa lepega, odrešilnega.

»Hudo je na svetu,« je šepetal poleg njega Lovre Gorjan. Delal je na žagi gospoda Trdine. »Ta teden mi je obljubljen le tri dni dela. In če bo kaj več, saj plačila tako ne dobim.«

Na govorniškem odru so stali znani in neznani ljudje. Med njimi je seval zardeli obraz veleposestnika gospoda Trdine, zraven je mahal z rokami župan Čiček, ki je tudi prvi začel govoriti. Govoril je tiho in tam zadaj niso razločili njegovih besed. Kovač Janko Kotlar, ki je stal na cesti gologlav in brez suknje, je glasno godrnjal. Kakor bi ga slišal, je župan prav tedaj povzdignil svoj glas in začel govoriti glasneje. Ljudje niso mogli razumeti besed, Potočani so razločili le nekaj o srčnih pozdravih in o srčnem veselju, vse drugo je utonilo v nerazločnem cingljanju. Nekaj ljudi pod odrom je zaploskalo, ko je župan končal.

Nato se je prikazal pred ljudmi tuj človek. Rekli so, da je doktor iz Ljubljane.

»Ta bo povedal o davkih,« se je veselil Peter Hribar.

»Vraga bo povedal,« je jeknil kovač Janko.

Fantje na cesti so se zasmejali.

Doktor je govoril, zamahoval z rokami in grozil s pestjo. Narod se mora združiti, je rekel, narod mora delati za napredek. Predvsem pa sloga. Sloga mora biti, drugače narod propade. Zato naj vsi delajo za slogo. Govoril je dolgo in ves čas je omenjal slogo.

»Kaj pa davki?« je skrbelo Petra Hribarja.

Tudi Lovre Gorjan bi se rad oglasil zaradi sloge, a je videl pred seboj okrogli gospodarjev obraz in pogum mu je upadel.

Le kovač Janko se je ves čas smejal.

»Ali vas vleče, ljudje božji! Volitve bodo, volitve! Jeseni bo treba voliti župana. He, gospod Čiček zna pripraviti ljudi!«

Ko je bilo konec govorov, so odšli ljudje na Pankračev vrt. Tam so bile postavljene mize in klopi in plesni oder. Godba je zaigrala in začelo se je narodno slavlje. Mladina se je razvrstila k plesu, starejši k pogovoru.

»Pa koliko je treba plačati?« se je približal kovač k vhodu.

»Pet dinarjev, samo pet dinarjev,« se je odrezal fant, ki je stal za mizico.

»Saj jih ne pobiram na cesti,« se je ujezil kovač in se obrnil.

Čez nekaj časa se je prerinil do vhoda Lovre Gorjan in izvlekel pet dinarjev.

»Lovre, kruha bi kupil, kruha!« se je oglasil kovač.

Lovretu se je stisnilo srce. Rad bi kupil kruha, a gospod mu je ukazal, naj pride na veselico. S tresočo se roko je pograbil vstopnico, jo zmečkal in stlačil v žep. Stopal je ob živi meji in le skrivaj je gledal po gosposkih mizah. Tam v kotu je stala nerodna miza in za njo je sedel star kmet.

»Matevž!«

»No, kaj?« je dejal sedeči porogljivo. »Kaj jaz ne smem priti na veselico?«

Lovre je brez besede sedel in spogledala sta se.

»Vražje življenje je to!«

Spet sta molčala nekaj časa.

»Imaš kaj denarja?« se je zamolklo oglasil Matevž.

Lovre se je nasmehnil in stresel iz žepa vse, kar je imel. Bila sta dva dinarja.

»Dva dinarja!« je rekel in oba sta se smejala, a nista vedela, ali iz obupa ali iz prešernosti...

Janko Kotlar je godrnjaje gledal čez živo mejo. Za široko mizo sredi ljudi so sedeli gospodje. Županu Čičku so se bleščale oči, venomer se je priklanjal na vse strani. Veleposestnik Tone Trdina je sedel kot bog, ves čas je molčal

in se ni ozrl ne na levo ne na desno. Zdaj pa zdaj je zaničljivo premeril gručo mladih ljudi, ki so se nagnetli na spodnjem koncu mize okoli njegove hčerke Eme.

»Nekaj krasnega, kaj ne, Tone?« ga je opozoril z vedrim obrazom Boštjančič.

»Kako to misliš?« je malomarno vprašal Trdina.

»Tako, ta naša Sloga. To se pravi zbuditi ljudstvo, ne?«

Trdina se je ozrl po veselničnem prostoru, kakor bi nečesa iskal med gosposko oblečenimi ljudmi, nato je rezko povedal:

»Ne kvasi neumnosti!«

Od nekod je prišel stari župnik Jakob. Brisal si je oči, ko je snel naočnike, in se smehljajal:

»Veselite se, veselite, kajne? Prav je tako. Po težkem delu je treba veselja. Naša narodna sloga se je izkazala. Le še naprej tako, delajmo roko v roki!«

Trčil je z vsemi in izpraznil kozarec.

Na drugem koncu mize sta sedela med mladimi tržani dva kmetska fanta. Prvi je bil Jože Klavžar, a si je zadnje čase izpremenil ime in klicali so ga za Pepeta. Drugi je bil Andrej Gantar. Pepe je imel denarja nič koliko, zato so vsi pili na njegov račun. Še gospodična Ema ga je pohvalila:

»Pozna se vam, da niste kmet, Pepe! Kako izpremeni človeka nekaj let študiranja!«

In Pepe ji je ves vzradoščen ponudil cigarete, najprej njej, potem še vsem drugim.

Andrej Gantar je stiskal glavo med ramena, nekaj ga je tiščalo v grlu, da ni mogel spregovoriti niti besedice. Slučajno je srečal pred gostilno Pepeta, ta ga je spravil k veselici, plačal zanj in ga odvedel v družbo. Nihče se ni zmenil zanj. Sam zase je strmел nekam na vas. Rad bi govoril s Pepetom, a Pepe ni imel časa zanj. Postrani se je oziral na gornji konec mize in opazoval veljake od fare. Zagledal je Andreja Boštjančiča in se spomnil, da še niso plačane obresti v posojilnici, videl je Trdino in zapeklo ga je radi prodanega lesa. Rahlo je pobledel in komaj je ujel, kaj so govorili okoli njega.

»Študiral sem pa!« je razkladal Pepe. »Zdaj mi pa ni treba več, čemu neki, ne? Samo toliko sem pogledal v knjige, da ne bi za večno ostal zabiti kmet.«

Fantje so se krohotali in Ema z njimi.

Le Andrej je molčal. Pod mizo si je drgnil roke in tupal trde žulje, ki si jih je napravil med tednom. Obšla ga je misel, da ti žulji ne morejo nikdar izginiti, da ga bodo večno skeleli in žgali. Ne bo mogel pozabiti nanje.

»Drejc, kaj se držiš kot svetnik! Zapoj z nami!« ga je butnil Pepe. Andrej se je vzdramil in vprašajoče pogledal smejoče se obraze. Videl je bele roke z nežnimi pestmi, ki so bile stegnjene po mizi, pomilovalno se je ozrl na Pepeta in zamolklo dejal:

»Daj mi mir, jaz grem domov.«

»Ne boš!« je poskočil Pepe. »Oho, ta bi bila pa lepa! Kdo ti je plačal, a? Kar ostani! Sedi!«

Andrej se je vzdramil in se vzravnal. Koščena postava se je dvignila nad ostale, težke žuljave roke je položil na mizo, da so se stresli kozarci. Bled kot zid je premeril tovariša od nog do glave, nato še vso družbo. Oči so mu gorele v prečudnem ognju, razločno se je slišalo, kako je zaškripal z zobmi. Vsi pri mizi so utihnili in čakali, kaj se bo zgodilo, le Trdina je gledal mirno nekam proti plesalcem. Pepe se je hotel smejati, a ko se je ozrl v Andrejev obraz, mu je ugasnil smeh. Andrej ga je nekaj časa gledal, nato je počasi povedal:

»Fant, ti si pijan!«

Nato je mirno preskočil klop in odšel proti izhodu.

Pavle Medic: Pred prebujenjem

»Hudič, čakaj me!« je bruhal Pepe in hotel za njim.

»No, kaj ne bo miru?« se je tedaj oglasil gospod Trdina.

Pepe je spet sedel, gledal nekaj časa s plamtečimi očmi predse, nato je kriknil.

»Vina, vina gor! Če sem že pijan, naj bom zares!«

Krčmar Pankrac je uslužno pritekel...

* *

Gospod Boštjančič je prišel k mizi s kosom papirja in ves razburjen pripovedoval:

»To je nesramnost! Paglavci so se spravili na plakat. Pravijo, da so se zakadili vanj kot vrabci v proso. Majhen kos je še ostal na zidu.«

»Kakšna vzgoja, kakšna vzgoja!« je potožil gospod župnik.

Tudi gospod Trdina se je ozrl na ostanke plakata.

»To je narodna sloga!« je zamrmral.

Franjo Čiček se je pa smehljaj. Potok je le ena sama vas v občini, čeprav največja. Kaj ga brigajo take malenkosti! Jeseni bodo vsi za hip pali po njem, potem se bo iskazalo, da ne more biti drugače kot je bilo doslej in bo ostal še naprej župan. Drugo pride samo od sebe...

* * *

Nekje za Pankračevo gostilno je našel Andrej kovača. Janko je hodil po poti sem in tja in govoril sam s seboj. Fant ga je pozdravil in se ustavil: Gledala sta se, nato je kovač pljunil:

»No, kako je z narodno slogo.«

»Pijejo!« je zamahnil fant.

»Pijejo!« je prikimal kovač. »Složno pijejo. Ko bo treba složno udariti, bodo tudi složno udarili po nas. Pa jih je nekaj vseeno šlo noter, pasti se pri gosposkih ostanjih.«

Andrej je molčal. Spomnil se je Pepeta. Čez čas je dejal:

»Kje so pa drugi?«

»Bog ve. Nekje doli pred Pajkom balinajo. Če se niso že kam izgubili.«

Obrnila sta se proti Pajku. Vasi se ni prav nič poznalo, da je pri Pankracu veselica, le otroci so se gnetli v tistem koncu. Možje so posedali pred hišami, pripovedovali o vremenu in o zadnjem semnju, žene so se pogovarjale na vrtovih. Pred Tomažkom ju je ustavil gospodar, rekli so nekaj besedi, če je že vreme za krompir, potem sta ugledala fante, ki so že šli od Pajka. Sredi vasi so se srečali.

»Na veselico, ne?« je dejal kovač.

»Vidva se pa že vračata, kaj?« so se nasmejali.

Andrej je zaklel in takoj so vse razumeli. Odšli so skozi vas, umaknili se pred Pankračem na polje in stopali za potokom. V jasno popoldne je zrasla pridušena pesem:

»Sem mislil snoči v vas iti,

je bila meglica v jezeri.«

Pesem je splavala do Pankračevega vrta. Ljudje so posluhnili, le Pepe se je zakrohotal:

»Jokajo, ko nimajo denarja! Le pijmo!«

* * *

Lovre Gorjan je stal pred domačo kočo in računal:

»Koliko sem zapravil? Sedem dinarjev. To je prav za prav nič in vendar dosti. Faniki je treba obleke. Če bom delal samo tri dni na teden, bo premalo. Gospod Trdina me je videl. Vse po pameti. Dal sem se mu pokazati. To je menda zadosti.«

»Ata, daj mi dinar!« se je privlekel od nekod Tonček.

Lovretu so se osuplo odprle oči:

»Kaj boš z dinarjem, fant?«

»Tam prodajajo pomaranče,« je pokazal Tonček, »tako velike pomaranče za dinar...«

»Kaj ti bo pomaranča!« se je branil Lovre.

»Atek, daj!«

Gorjan je gledal v solzne oči štiriletnega otroka, nato ga je prijel in postavil na kolena.

»Nič ne maraj, če nimaš pomaranče. Čakaj, drugo leto jih dobiš poln koš. Prav zares jih dobiš. Danes pa nimam denarja, nimam...«

Otrok se je držal z obema rokama očeta, nato pa vprašal:

»Zakaj pa nimaš denarja, atek?«

Lovre je stisnil zobe, in začel gugati malega, zraven je pa šepetaje ponavljal:

»Mi smo revni, Tonček, mi smo revni...«

* * *

Matevž Poderin je hodil okoli hiše kot izgubljenec.

»Krava, spet si se napil!« je kričala žena.

Matevž se ni branil. Neka omotica je rasla v njem, pol od vina, pol od neke čudne jeze, ki ga je vsega prepojila s svojim žolčcem. Zdaj se je ustavil pred hlevom, zdaj na koncu hiše. Tam od Pankraca je ves čas odmevala godba in vrtela misli v omamico, da ga je zdaj pa zdaj obšlo, da se mora nečesa prijeti, da ne bi padel.

»Čemu je tega treba?« je čustvoval. Pankrac si bo nabral denarja nič koliko. Vse Poljance je spravil v Potok, ker mu Potočani sami ne dajo božjaka. Iz česa naj mu ga dajo? Ne bo dolgo, da se spet oglasi eksekutor.«

Mimo je prišel Peter Hribar.

»Kaj si že doma?«

»Vražji šum. Človeka čisto zmeša. Kaj misliš, da bo iz tega? Treba bo saditi krompir, a ga nimam niti koščka. Pa s teboj?«

Hribar je pogledal po vrtu, ozrl se po drevju in dejal prevdarno:

»Drevja tudi še nisi obrezal. Tamle ti je zlomilo vrh. Glej, da ti ne segnije! Boš kaj sadil?«

Poderin je skomignil z rameni.

»Bog ve, komu? Saj je že pol Pankračevega. Kadar človeka prime, ga drži, da je joj!«

Molčala sta nekaj časa in Hribar se je oziral po zanemarjenem vrtu. Natihoma je zavidal sosedu, da ima toliko sveta, ki ga ne zna urediti. Potem se je spomnil na veselico.

»Vidiš, o davkih ni pa nobeden nič zinil!«

»Kaj bodo gospodi davki!« je jeknil Matevž. Hotel je ziniti še nekaj več, a je prav takrat prišla izza ogla žena. Pozdravila je soseda in se jezno ozrla na moža.

»Ves je zmešan,« je dejala nevoljno.

»Nič čudnega,« je vzdihnil Hribar. »Danes smo vsi zmešani. Da bi le kaj hudega ne prišlo iz tega.«

»Kaj pa Mica?«

»Kaj hočeš! Zdaj ji je nekaj bolje. Še krompir je rezala včeraj, če bo vreme, pojdemo ta teden sadit. Včasih jo pa prime zvečer, da ne vzdrži po koncu. No, potem ostanem za vse sam...«

»Naš pa tak...« je vzkliknila Poderinka.

* * *

Vse popoldne je vriskala godba.

Popoldne je zadrževal Potočane nekaj ponos, da niso niti govorili o veselici. Kakor bi je pač ne bilo. O vsem drugem je tekla beseda, o starih in o bodočih časih, le o tem ne, kar se je godilo pri Pankracu. Poslušali so pač zborovanje, skomignili z rameni in šli svojo pot, ko se je končalo, a globlje ni seglo.

»Govorijo in govorijo kot zmeraj, zgodi se pa nič novega. Vse bi bilo treba nagnati, pasje duše, z bičem in cepcem!«

Ta misel jih je motila vse popoldne, pod večer jih je pa premamila godba in počasi so šli za vrtovi proti Pankracu. Enkrat, dvakrat so brezbrizno šli mimo gostilne, potem so pogledali na vrt, nekateri so stopili prav nanj, šli med napol izpraznjenimi mizami ter se nezadovoljni vrnili. Stopili so na cesto ter zasopli sveži zrak. Od gozda je dišalo po pomladi, zdelo se jim je, da je polje pripravljeno.

»Jutri pojdemo orat!« so si dejali, ko so gledali po nebu.

Še pol noči jih je budila godba iz sna...

* * *

V cerkvi Matere Božje je odbilo deseto. Po cesti od Pankraca se je lovil Pepe Klavžar z dvema tovarišema. Smejali so se, zdaj pa zdaj so se ustavili, se prijeli za ramena in skušali zapeti. A ni šlo. Hripavi glasovi so kmalu ugasnili, dokler niso opustili petja in nadaljevali pot.

Nekje sredi vasi se je Pepe nenadoma ustavil.

»Pojdimo klicat!« je rekel.

»Ti veš, kam!« sta odvrnila fanta.

»Maričko, Maričko!« je kričal Pepe.

Potem so utihnili in smeje se jih je peljal med plotovi na konec vasi. Spotikali so se nad kamenjem in preklinjali. Pri nizki hiši so se ustavili.

»Tukaj!« je pokazal Pepe.

Drug drugega so odrivali, kdo pojde k oknu. Tržana sta odrinila Pepeta in eden izmed njiju je potrkal. Pepe in drugi sta se umaknila za drevo. Prisluškovala sta, a nista ničesar razločila. Fant pri oknu je govoril tiho in zdelo se je, da dekle odgovarja.

»Prokleta,« se je jezil Pepe, »čemu sem vaju vzel s seboj?«

Zazdelo se mu je, da se je dvignil za njim nek šum. Ozrl se je, a ni našel ničesar. Od hriba je plapolal veter in drevje je šumelo. Nekje daleč onstran vasi je zavriskal fant.

Spet se je ozrl k oknu.

Tedaj je fant pri oknu nenadoma kriknil. Težko poleno mu je priletelo v glavo, prijel se je z obema rokama zanjo in odskočil. Nekje za plotom se je začul smeh.

Pepe je planil k plotu, a se je spotoma sklonil. Poleno je zletelo čezenj in udarilo v drevo. Obrnil se je in z dvema skokoma je stal za debelo hruško. Pogledal je okrog sebe, tudi tovariša sta čepela za drevjem.

Tiho so strmeli v noč. Nič se ni premaknilo, le veter je enakomerno šumel z drevjem. Pepeta je v hipu minila vinska omamica. Napenjal je oči v temo in ugibal, kdo bi neki bil. Prešel je vse fante, a nikogar se ni mogel spomniti, da bi kdaj hodil okoli Maričke. Kvečjemu Gantarjev Drejc. Ne, tudi ta ne, saj ga dobro pozna.

Od Pankraca je zdaj pa zdaj zrasel šum pa spet ugasnil. Zadnji gostje so se odpravljali. Pepe je premišljeval o vsem in marsikaj mu ni šlo v glavo. Gospod Trdina se je že v mraku odpeljal in gospodična Ema tudi. Veselice je konec. Toda ta polena! Ískal je po tleh in uzrl enega prav blizu sebe. Počutil je in ga privlekel k sebi. Ko ga je imel v rokah, se je čutil močnejšega.

Pomolel je glavo izza hruške in iskal nasprotnika. Bilo je nemogoče, čakati v taki tišini.

Pomignil je tovarišema in jima pokazal smer.

Tri sence so se nenadoma odtrgale s tal in skočile čez vrt. Znova je zaprotopalo.

»Udri!« se je zagrohotal nekdo.

Polena so ropotala po poti, po plotu in po bežečih. Pepe je čutil, kako ga je dvakrat močno udarilo v hrbet, a se ni ovedel, skakal je čez plotove, tekel je na vso moč, dokler se ni zasvetila pred njim Pankračeva krčma.

»Hudiči!« je zasopel in se ustavil.

Tik za njim sta soplja tovariša.

Spogledali so se.

»Hrbet!« je vzdihnil Pepe in se naslonil na zid.

Ničesar mu nista odgovorila. Obema je kapljala kri od glave...

Z onstran vasi se je prav tisti hip oglasila otožna fantovska pesem:

»Sem mislil snoči v vas iti,
je bila meglica v jezeri...«

* * *

Kovač Janko Kotlar je nemirno hodil po tesni sobici in z nevoljo premišljeval pretekli dan. V Potoku je bil doslej mir, zdaj se je prikazala vanj poljanska gospoda in vse se bo predrugačilo. Kaj nimajo doma na poljani dovolj dela? Trije možje držijo vso faro v rokah: Trdina, župan Čiček in trgovec Boštjančič.

»In župan je govoril o narodu, moj Bog!« je škripal Janko. Spomnil se je na težke dneve, ko je bil dobrovoljec v Dobrudži. Doma mu je župan Čiček premetaval kovačijo. Tudi takrat je govoril o narodu. In Trdina, avstrijski major!

Nenadoma mu je preletel lice smehljaj. Stopil je k stari skrinji in jo odprl. Nekje na dnu je imel zavitek starih listin. Začel jih je pregledovati, dokler ni našel prave. Bil je slovenski dopis s poljanske občine iz starih časov. Na njem je bil podpis: Franz Tschitschegg, župan...

Janko Kotlar se je bridko nasmehnil. Ko je dvignil glavo, se je nehote pogledal v ogledalo pred seboj. Ugledal je široko brazgotino, ki se mu je vlekla od levega očesa preko obraza. Rana, ki jo je dobil v Dobrudži.

Stisnil je zobe in se nehal smejati...

II.

Andrej Gantar je oral, mladi Štefek mu je pomagal.

Megla nad dolino se je izgubljala. Lisec je rastel izpod nje kot ogromna gora, ki seže prav do neba. Na vseh straneh so zakipeli v mlečno jasnino koprasti griči. Sonce jih je osvetljevalo kot vsako jutro, a Andreju se je zdelo, da niso bili še nikoli tako polni in prijetni. Daleč na levi je ležala Poljana. Nerazločno se je bleščal iz dvigajoče se megle zvonik farne cerkve.

Andrej se je smehljaj, ko se je spomnil Poljancev, a vendar ga je nekaj zazebló. Vse držijo v rokah, gospodujejo fari in občini. Zato so prišli v Potok s takim ponosom, s tako malomarnostjo.

»Hi!«

Štefek se je oziral po fantu.

Drevo je škripalo, zašlo je v gruč, ki ga je nanosil potok ob poplavih. Andrej se je uprl ob ročice in lice mu je zardelo.

Nekje v bregu je pokal z bičem mladi Matic. Ko se je ustavil na koncu njive, mu je celo požvižgal.

»Ali gre?« je zakričal Andrej.

»Ravno prav!« je odgovoril Matic.

Obrnila sta se vsak za svojim delom...

Sredi dopoldneva se je Andrej začudil.

Po poti iz Poljane sta se pripeljala dva orožnika. Ko sta ga ugledala na njivi, sta mu pokimala in mu želela dobro srečo. Hitela sta proti Potoku. Andreja je nekaj zazebló pri srcu, sam ni vedel kaj. Gledal je za orožnikoma. Nekje pri kapelici ste se ozrla nanj in zdelo se mu je, da se mislita ustaviti, a sta se v zadnjem hipu premislila.

Potem je vse dopoldne delal s stisnjenimi zobmi, kakor bi hotel odgnati težke misli. Mimogrede je še nekaj zakričal Maticu, a tudi Matic je bil zamišljen. Pokazal je z bičem proti domu in pognal konje.

Malo pred poldnevom sta se vračala s Štefkom in pred vasjo sta srečala orožnika.

»Ravno prav!« je dejal starejši in skočil s kolesa.

Tudi Andrej je ustavil voz in stopil na tla. Za hip je pobledel, a je nemir skríl s kričanjem nad volmi.

»Nekaj bi govoril z vami, Andrej,« je rekel orožnik.

»Le,« je suho menil fant in si dal opraviti z vozom.

»Zastran nedelje,« je menil orožnik. »Morda že veste. Nekak pretep se je izvršil. Ne rečem, daste bili tudi vi zraven, a imam tako naročilo, da poizvem. Saj kaj hudega ni moglo biti. Toda nekateri ljudje želijo, da bi se stvar razčistila, saj razumete, ne?«

»Kaj mislim?« je počasi govoril Andrej. »Nekaj sem slišal o tem. Navaden fantovski obračun. Čemu bi se Potočani pretepali kar tako. Še nikoli se ni slišalo o tem.«

Orožnik je nekaj momljál.

»Nič se ne da dognati. Zgodilo se je, krivci niso znani. Potočani držite nase. No, prav!«

Andrej se je nasmehnil, ko je videl, da je orožnik spet sedel na kolo. Saj je res smešno zaradi take malenkosti. Mirno je pognal vola in stopil v vas.

* * *

Niti eden izmed fantov ni zvečer omenil o orožnikih. Šele ko je prišel od nekod Pepe, so se spomnili:

»Kaj je bil res snoči pretep? Kje pa?«

Pepe ni vedel, kaj bi odgovoril, zato se je udal in bahato razložil, da bodo že orožniki vse našli. Prav za prav jih že imajo, a jih nočejo izdati. Red mora biti.

»To je pa res!« so pritrdili fantje.

Nekaj se jih je zasmejala in Pepe jih je sumljivo pogledal...

* * *

Pri Pankracu so pili. Pajk je prodajal gozd, Mahne je mešetaril za Trdino. Beseda je vrela iz ure v uro, spleтали so kupčijo in jo spet razdirali. Pankrac ni prav nič priganjal.

»Le premislite,« je rekel. »Le premislite!«

»Udari!« je tulil Mahne. »Kaj boš premišljeval! Vidiš, da vsi gledajo na dinarje. Pamet!«

»Ne dam!« se je branil Pajk z obema rokama.

Pankrac je nalival kozarce in jih tolažil, naj se oddehnejo. Zunaj je sijal svetel pomladanski dan, zemlja je klicala po delu. Pajk se je dvakrat vzdignil, a so ga zmeraj potisnili k mizi in sedli poleg njega, da se ni mogel umekniti.

»Lepo se pomenimo!« je razkladal Pankrac. »Mahne, ti si burja. Kako, da te Trdina že davno ni pognal?«

»Trdina že ve, kako je prav,« je trdovratno vztrajal mešetar.

Pajk se je branil vina. Težka stiska ga je gnala v ponižanje. Davki še niso bili plačani, na gruntu je ležala vknjižba. Kadar ga je srečal gospod Boštjančič, se je zazdelo Pajku, da ga gleda čudno vprašujoče, češ, kdaj prideš na obisk. Pajk je škripal z zobmi. Dolg v posojilnici je rastel. Posojilnica — to je bil strah. Nič ni čutil, da je to nekaj njegovega, nekaka združna lastnina. Tega sploh noben Potočan ni občutil. Posojilnica — to je bil gospod Boštjančič. Nikoli in nikjer ni stopila s tega visokega stola in izpregovorila z navadnimi ljudmi.

»Potrebno zlo,« je dejal navadno kovač Janko.

Pajk je moral prodajati gozd. Pet jurjev je cenjen les, zemlja itak ostane. Trdina ponuja tri.

»Udari!« je kričal Mahne.

Udariti noče, oditi ne more...

Dan leze v mrak in se še ne morejo sporazumeti. Pankrac navija gramofon. Pesem vriska, Mahne si maši ušesa in kolne, Pajk vstaja, hoče oditi, a Pankrac ne pusti nikogar nikamor.

»Sramota zame, če bi ne mogli končati kupčije!«

Mimogrede ustavi gramofon, prižge luč in jo porine na mizo v kotu.

»Tam se pomenita!«

Mahne potisne Pajka na klop in mu prigovarja na vse načine. Pajk se ga otepa.

»Pameten bodi,« mu šepetaje mešetar. »Saj vem kako je. Rubili te bodo, če ne plačaš. Misliš, da te bom prosil? Lesa na preostanjanje, kjer hočem! Le zaradi prijateljstva...«

Zaradi prijateljstva se Pajk uda. Tri otroške obraze vidi doma. Kam pojdejo, če se hiša zruši? Naj pade gozd.

»Udari!«

Počasi položi roko v Mahnetovo.

»Tri tisoč pet sto!«

Pankrac poskoči od peči in zavriska.

»Zdaj pa vina gor!«

Pajk odkima in se vzdigne.

»Kakšen pa si? Ostani!«

Nerodno ju odrine in stopi v vežo.

»To je trdina, to to!« kriči Mahne.

V mraku pojo zvonovi. Veter šumi v drevju, a Pajku se zdi, da šumijo smreke za Liscem. Nekje na dnu srca se budi kes, boli ga, da bi zakričal, a ga je sram. Tih in z upognjeno glavo se napoti proti domu...

* * *

Martinova Marička je čakala že drug večer, a zastoj. Nikogar ni bilo. Vsa tista stran sveta, ki je ležala v polje, je bila prečudno tiha, kakor da nikoli nihče ne zablodi vanjo. Nekje na drugem koncu vasi so peli fantje. Kot od strašno daleč so zveneli glasovi in komaj jih je še ujela, če je poslušnila. Odprla je okno in iskala zvezd. Oblaki so se podili mimo njih, zdaj pa zdaj so jih zakrili, napeto je zrla v temo, če se kje prikaže kaka senca, nikogar ni bilo.

Sredi vasi je srečala Andreja.

»Bog daj! Pa si pridna!« je suho pozdravil in zrl nekam drugam. Bil je bled in stopal je počasi kot da nosi v srcu težko skrb.

Nasmejala se mu je, a ni opazil.

Zardela je in ustnice so ji vztrepetale.

»Čakaj!« si je mislila. »Zdaj pa nalašč ne!«

Ko je pa znova šla mimo Gantarjeve hiše, se je vendarle ozrla. Nikogar ni videla...

Potem je prišel Pepe.

Potrkal je kot bi se nič ne zgodilo. Ni se oglasila. Trepetala je, češ, zdaj pa zdaj bo spet zaropotalo. A Pepe je postajal zmeraj glasnejši, dokler ni stopila k oknu.

»Beži!« je zašepetala. »Spet te bodo!«

»Mene?« se je hripavo nasmejaj. »Nikoli!«

Izvelkel je revolver in ga položil na okno.

»Jezus Marija!« je kriknilo dekcle in skočilo od okna.

»Kaj je to takega!« je godrnjal fant.

A Marička se ni več oglasila...

Ko so v nedeljo šli fantje k maši, je dejal kot mimogrede Matic:

»Fantje, zdaj ne homo več vasovali.«

»Beži no!« jih je zagodrnjalo nekaj.

»Orožniki hodijo po vasi.«

Pepe ni razumel, malomarno je vprašal:

»Kako to?«

»Zato, ker se nekateri boje polen!«

Zasmejali so se, ker so vedeli, kaj misli, Andrej mu je pa kar naravnost povedal:

»Ko greš na vas, spravi mačka, drugače ti ga vržemo v potok in še tebe za njim.«

Fant je zardel in stisnil zobe:

»Kaj vas to briga!«

Nihče mu ni več odgovoril...

Ko so šli od maše, so dohiteli pred Poljano Pepeta, ki je šel z Maričko.

»Vraga, to gre pa zares,« si je segel v lase Matic.

Stopali so prav za njima in Matic je začel žvižgati. Pepe se je ozrl, otre-sel pepel s cigarete in ga pomembno pogledal ter zamolklo dejal:

»Daj mir!«

»Naprej glej in stopaj, da te ne pohodimo!« se je odrezal Matic.

Andrej je pa mirno pripovedoval o jablani, ki jo je zasadil za kozolcem. Fantje so prikimavali, enakomerno so peli koraki po razhojeni poti, vmes je žvižgal Matic in suval tovariše.

Pred Potokom se je Pepe poslovil od Maričke in šel za vasjo.

»Oho!« so se oglasili fantje. »Kaj pa to? Te je sram?«

»Tepci!« jim je vrgel čez vrt.

»Ti že vrnemo!« so zaklicali.

»S poleni!« je dodal Matic.

Zasmejali so se na ves glas.

Marički je postalo nerodno, podvizala je, da bi ušla opazkam. Povesila je glavo, postajalo ji je vroče.

»Nič ne maraj, Marička, če ti je ušel,« jo je tolažil Matic. »Saj nas je še precej tukaj.«

(Nadaljevanje prihodnjič)

Dogodek v Zalipi

Vinko Bitenc

Tale zgodba bi najbrže nikoli ne postala očitna, če bi stara Končara na smrtni postelji ne bila dala zapisati v svoj testament naslednje besede:

»Tisti gozd v Percah, ki sem ga primožila, naj ima Gulba. Ne maram, da bi moji otroci sekali les, oškropljen s krvjo.«

Pri tem se je vdova Končara zgrozila in glasno zajokala. Nato je zaprla oči in ni več izpregovorila.

Možje, ki so bili pri testamentu za priče, so zmajevali z glavami in molče odšli.

Čez dobro uro je Končara izdihnila.

Vsa vas je govorila o testamentu, na sedmini so prereševali poslednjo voljo pokojnice na dolgo in široko.

Gruntar Gulba se je upijanil, da nikoli tega. Upijanil se je iz navade, posebno pa še zato, ker ga je grizel čudni testament rajnke Končare.

Bajtar Sušec je pijanega Gulbo že pozno v noč spremljal domov. Vso pot se je Gulba kregal sam s seboj, zabavljaj čez rajnko in se opotekal na vse vetrove.

»He, kaj mi pa morejo«, se je zibal sredi ceste. »Bom že pokazal gobcem! Kar tožil jih bom, vse tiste, ki si mi upajo kaj očitati. Končari se je bledlo, to ti povem Sušec, bledlo se ji je, bledlo, kaj pa drugega? Zaradi tistega pankrta, ki še živel ni nikoli, pa cel gozd za boglonaj, hahaha! O, vzamem ga pa, seveda ga vzamem! Zakaj bi ga pa ne? Lep gozdiček je, vreden precej jurjev. Kakšne smreke so tam, Sušec, kakšne smreke! Za balo jih bom posekal, svoji hčeri, naši Meti za balo. Pa pravijo, da se tistih dreves drži kri. Kakšna kri! Kozlova, hehehe! Kri se je že posušila, Sušec, že zdavnaj se je po-su-ši-ila...«

S cvilečim glasom je Gulba prenehal, zakolebal, zakrilil z rokama po zraku in se zvrnil v obcestni jarek.

Komaj ga je bajtar Sušec spravil spet na noge.

Prizibala sta se mimo starega trhlega hrasta. Na deblu je bilo pribito leseno razpelo s Križanim. Pravili so, da tod straši in da je pri hrastu že marsikdo doživel v nočnih urah čudne reči.

Pijani Gulba, ki ga je bil mrzli zrak že domalo iztreznil, se je pred hrastom ustavil.

Sušcu so se zježili lasje. Kar s silo je potegnil soseda naprej.

»Pojdiva, Gulba, pojdiva«, se mu je tresel glas. »Še pot nama bo zamedlo.«

In res so se začele izpod neba vsipati snežinke kakor razcefrane cunjke. Na mokrih blatnih tleh pa so se sproti topile.

»Ne bojim se ne strahov, ne hudiča«, je kričal Gulba in le s težavo ga je Sušec spravil naprej. »Saj enkrat sem ga že srečal, hudiča, prav pri temle hrastu, verjameš, Sušec? Grem, to se pravi, gremo, jaz, Dlesk iz Gaberja in ongav hlapec. Takole okrog polnoči je bilo, ko jo mahamo mimo hrasta, pa mlaj je svetil na nebu. Naenkrat zagledamo pred seboj črnega kozla. Prav počasi je koracal pred nami, kakor bi se nam ponujal in na zadnjo nogo je šepal. Mi pa — udri za njim in hop, hop, hop — pa smo ga imeli. Dva sta ga držala zadaj, eden spredaj. Privlekli smo ga do doma, pa hajdi na stol z njim — pod nož. Komaj pa sem kozlu nastavil nož na vrat, je silovito brcnil z vsemi štirimi, da smo vsi odleteli vstran. Pokadilo se je, zasmrdelo in — kozla ni bilo nikjer več. Sam hudič je bil v tistem kozlu, verjameš Sušec, sam hudič!«

Sušec je bil ves trd od strahu. Globoko se je oddahnil, ko sta dospela pred Gulbovo hišo. Še lahko noč ni utegnil voščiti sosedu, nego jo je urno popihal v svojo bajto na drugem koncu vasi.

Drugi dan se je po Zalipi raznesla neverjetna novica: Gulbi se je zmešalo!

Navsezgodaj že da je bil pokonci, besnel in preklinjal. Potem pa je sedel na posteljo in tako da sedi že vse jutro, gleda skozi okno in vpije:

»Že gredo, pome gredo! Otroka sem umoril, Končarinega otroka, svojega otroka! V Percah, pod smreko je pokopan. Joj, kako me žge tu notri!«
Grabil se je za prsi, se tolkel s pestjo po čelu in kremžil obraz v strahotnih grimasah.

Proti poldnevu sta potrkala na vrata — orožnika. Ko ju je Gulba zagledal, se je pričel na vsa usta smejati:

»Mislite, da se bojim? Kakopa! Veseli me, da sta prišla; kar z menoj, gospoda, vse vama pokažem in razložim.«

In res je peljal Gulba orožnika naravnost proti Percam, v gozd, ki ga mu je Končara volila v testamentu.

Skoraj samozavesten nasmeh mu je krožil okrog ust, oči pa so se mu čudno svetile.

Pokazal je na visoko debelo smreko.

»Pod to smreko sem ga zakopal«, je dejal mirno. »Kopljite, pa boste našli.«

Orožnika nista vedela, ali mož blazni, ali pa je premeten do skrajnosti. Vaščani, ki so se bili iz radovednosti zbirali ob gozdu, pa so si bili edini v tem, da je Gulba znorel.

Venomer je pravil in zatrjeval:

»Kopljite, kopljite, kaj čakate! Tistega otroka, ki sem ga imel s Končaro, sem zadavil in zakopal tu notri. Krvi pa ni bilo, krvi, tisto ni res, saj sem ga zadavil, slišite, za-da-vil! Uh, kako žge, žge, žge!«

Na zahtevo orožnikov sta dva moška prinesla rovnici in pričela kopati. Kopal sta in kopala, toda o kakšnem okostju ni bilo ne duha ne sluha.

Ljudje so se polagoma razšli. Orožnika sta Gulbo vklenila in ga odpeljala v mesto.

Preiskovalni sodnik prav tako ni mogel ničesar zvedeti od osumljenca. Zdaj Gulba sploh ni več govoril, nego je samo zmedeno pritrjeval in gledal v tla.

Slednjič so ga na odredbo zdravnika spravili v — blaznico.

Pošteni farani v Zalipi so se oddahnili. Polagoma so pozabili na Končaro in na Gulbo.

Nekega dne pa se je priklatil od nekod raztrgan človek in beračil po hišah. Spraševal je po Gulbi in pravil, da je — njegov sin. Nekateri so se mu smejali, drugi so ga zmerjali, verjel pa mu ni nobeden. Kdo bi pač verjel potepuhu!

Ko se je razcapanec naposled zglasil na občini, so ga na kratko odpravili in ga izgnali iz vasi.

Samo bajtar Sušec je nekaj vedel o tem. Bil pa je preveč strahopeten, da bi reč dognal do konca in jo spravil v javnost.

Bajtar Sušec se je bil namreč spomnil na tisto jesensko noč pred tridesetimi leti, ko je mladi Gulba peljal mimo njegove bajte svojo deklo Mico, poznejšo mlado Končaro, v mestno bolnišnico.

Ljudje so si tedaj šepetali po vasi, da bo Mica dobila otroka in da bo Gulba njegov oče.

Ko pa se je Mica zdrava vrnila iz mesta in brez otroka, so govornice utih-nile. Kmalu potem se je Mica omožila s Končarjem.

Gulbova in Končarjeva hiša pa sta se od takrat smrtno zasovražili. Samo Končara je vedela za skrivnost. Zaradi sramote si ni upala povedati ni-komur, ker ji je bil Gulba zagrozil, da se mora otroka odstraniti; bal se je namreč, da ne bo otrok kdaj zahteval dote na račun očeta.

Končara je bila prepričana, da je Gulba otroka spravil s sveta in si je v svoji domišljiji naslikala kraj, kamor naj bi bil Gulba otroka zakopal.

In tako se je zgodilo vse drugače, kakor bi bilo po božjih in človeških postavah moralo biti. Ljudska strast je zmagala nad pravico.

Končara je skesano umrla, Gulba se bo mogoče ozdravljen vrnil iz blaz-nice in bo lahko iz gozda v Percah sekal smreke za balo hčere Mete.

Samo Gulbov postranski sin ne bo deležen ničesar.

Potepa se po svetu, reven in raztrgan, če ni že kje končal svojega žalost-nega življenja.

Mladina, v tebi je . . .

Janko Furlan

Vedno bolj živo se pojavlja pred našimi očmi ta naš lepi in bogati kos zemlje, ki nam ga je naklonila usoda; njeno pestro in privlačno lice, kjer se spajata sever in jug, zima in pomlad. Človek bi le rad odrinil siromaštvo, ki se kar samo in z vso silo vrinja v to sliko in čepi ob vsaki koči. Mrk je izraz domov z vero in obupom, udanostjo in samozavestjo, ponosom, krivico in pravico. Na njih je tako živo in razločno vklesana naša povest — ne naša, njih, ker je iz njih vznikla in njim zarisala krivuljo usode, vesele in trpke.

Danes je ta povest ob črti svoje težke usode, ki jo lahko čitaš na mrkih licih, ki gredo mimo tebe, ne da bi te česa vprašala, niti ti kaj ponujala. Kot dvoglava bitja so: en obraz je priklenjen na to bogato - siromašno grudo, drugi je uprt neznano kam; na enem obrazu je blagoslov in ljubezen, na drugem kletev. A na obeh se spajata dve boleštni progi — skrb in strah. Do mozga sta se zarezali in prepojili kri. Zato se potnik izogiblje potnika in se mu ne upa pogledati v oči; boji se razkritja tujih in svojih lastnih misli.

Tako porazna je ta slika, da bi človek najrajše zavpil na vse grlo:

»Laž, zmota! Pogledaj to spokojno zemljo — ali more kaniti nanjo le ena kaplja bolesti?! Ne, ne! Ti gledaš nanjo s svojo duševno razbolelostjo, s stla-čenim duhom in telesom!«

A ni laži, kjer je resnica.

In tukaj je, na naši bogato - siromašni zemlji, velika in grozna resnica, ki je strla zadnjo perot za polet v višino.

Odkod ta boleštnost, zakaj, čemu?

Saj so v to stran že posegli odlični veščaki, prerokovali in svetovali so astrologi in narodni gospodarji, učeni in preprosti. Doslej niso še iztaknili uspešnega leka.

Kdo pa naj ti odžene morečo skrb, ki ti je prepojila zadnjo kapljo krvi? Kdo, ali svet okrog tebe, ali tvoj lastni, notranji? Je li tega še kaj, ali je naša notranjost le praznina? V tej ni vere v tebe samega in v tvoje lastne življenj-ske sokove, ki bi ti mogli prvi pomagati k tvoji usodi. V njej domuje le vera v neko že naprej določeno življenje. To pa je propast!

Je li to naša dedščina? Je, a le navidezno, dasi je veliko resnično in namišleno gorje. Ne verujemo sicer filozofom, ki trde, da ni bednih pojavov, ampak le bedno pojmovani pojavi. Prav današnji dnevi nam zaznavajo oboje.

A če ti bedni pojavi obstojajo, če obstoja nesreča, ki nas je oklenila, obstojajo tudi vzroki. Res so med nami razmere, ki nas uklonijo kot neka višja, nepojmljiva sila, a te niso in ne morejo biti docela izven nas. Gonjač je le več kot vprežna živina, a le do neke meje.

Semkaj nismo še zrlji, ker so nas časi tako dogradili in izobličili. Prepuštili smo, da nam kujejo našo usodo drugi. Odtod izvira naša beda.

Bo li te skoraj konec?

Iz prirodnega zakona razberemo, da se na snovi in energiji nič ne izgubi, ampak se ti obe le presnavljata. Kolikor torej razpade, toliko se obnovi z novim klitjem, z novo rastjo.

Ta nova rast si ti, kmetska mladina! Ti nosiš nove zakone, ki obnavljajo, kar je v nas razpadlo. V tvojem klitju je nov žar življenja, nov ogenj, nova vera, obnovljena samozavest.

In še nekaj je v tvojih očeh, v tvojem smelem pogledu: klic po tisti pravici, ki pritiče vsakemu živemu bitju, klic po novem redu snovi in duha. Tvoj zakon kleše nova pota in nove cilje.

Kdo more trditi, da je v tej tvoji mladostni drznosti krivica?! Če pa je, ni zrastle iz tebe; mi smo ti jo izročili, svet, ki v njem rasteš. Zato imaš vso pravico, da greš po svojih potih in k novemu cilju. Izkuj se v lastnem ognju in poženi v višine, da se vsa sprostiš. Nasrkaj se novega duha, da ti da novo vero v lastno moč!

Tvoj svet nosi novo obliko izživljenja, brez našega nekdanjega brezplodnega sanjarjenja in namišljenih idealov, ker vsebuje bolj stvarno, resnično življenje. Dejstev se ti hoče, ki edina grade in ustvarjajo. Besed in olepšanih obljub, ki so doslej ustvarjale le zlo in upijanljale bedne množice do nezavesti, brezobzirno odklanjajš. Žejna si resnice in dejstev, kakor je samo dejstvo vse tvoje in tvojih očetov življenje.

Je li ta tvoja nova morala manjvredna od one iz zatoneh dni? Ej, ta naša morala! Zato ti z vso iskrenostjo želimo bolj trdne in trajne morale, — one, ki uživa nad dobrim in lepim ter je v soglasju s prirodnim zakonom, katerega skuša prav zdajšnja morala zanikati, oziroma razlagati v smislu večne medsebojne borbe v vsem živem svetu. V tvojem novem duhovnem svetu pa se poraja zakon vzajemne pomoči, ki je jačji od zakona o medsebojni borbi.

Upri se z vsem svojim mladostnim bistvom obstoječemu socialnemu nestvoru, ki riže s svojimi pošastnimi kremplji do osnovne celice socialnega življenja — v tvoj dom, v tvojo družino. V krvi je nerazrušljiv zakon dviga, ki ne trpi, da bi se težnje izvestnih, samo tvorno usmerjenih, z njim žalile. Družina je prirodno utemeljena celica in ne uniči je niti najpopolnejša premissljenost. Sovražniki družine so tudi sovražniki naroda. Družina dela, dom ustvarja, zemlja rodi, a nagrada obstoji v siromaštvu. Preden zamahnemo, je že plod našega truda določen nekomu, ki nima do njega najmanjše pravice. Vsako tretjo brazdo, vsako tretjo vrečo žetve, vsaki tretji sad moramo pokloniti na žrtvenik.

Pa pojdimo mimo že nešetokrat premletih ugotovitev! Dolgo, dolgo nismo mogli spoznati te krivice, — toliko časa, dokler ni zamajala naših domov. Nismo mogli, ker nas je njena morala prežela do krvi in mozga. Med tem je pognalo novo popje in se pojavila nova rast. V tebi je pognala, v mladini z grude. Ti razkrivaš početne izrastke sedanje pogubne usode in se jim upiraš, a ne na naš način, ne z našimi sredstvi, ki niso bila sredstva in ni bil upor.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Vtisi z mojega potovanja

Janez Flere

Običajno nazivljajo staro Italijo deželo letovišč, lepih mest, galerij, cerkva, muzejev in palač. Saj res vidimo v Italiji čudovite stvari — neki zlobnež je dejal, da celo lepe Angležinje. Te beležke nastale na potovanju s kolesom, pa govore o Italiji kot deželi črnih srajc, o deželi fašizma.

Dobri dve uri je s kolesom od Ljubljane do meje in ravno toliko od meje do tržaškega predmestja Opčine, kjer zablešči pod tabo morje in veliko mesto Trst. Za tržaško povojno življenje so iznašli točno označbo — umiranje; luka je mrtva, velikih ladij je prav malo in še na teh ne vidimo nobenega nakladanja. Nič ne pomaga velika pomorska razstava, ki so jo priredili lani in kjer govore o »bogatem, samozavestnem fašističnem Trstu«. Sicer so tudi po vojni gradili velike stavbe in še vedno mrgoli ljudi, ker je fašizem uredil krasen park in zgradil lepe ceste — a prekomorski promet je ubit, kajti fašizem podpira le dve prekomorski luki — Genovo in beneško luko Mestre. Tu kipi življenje, tu gradijo tovarne in nove pomole, tu škripljejo žerjavi in tekajo umazani nosači.

Od Trsta dalje pelje nova široka asfaltna cesta v Tržič in Furlanijo. To je ena tistih avtomobilskih cest, s katerimi je fašizem prepregel vso Italijo. Te ceste so glavno delo, s katerim se ponaša fašistični režim in ena izmed jubilejnih znamk, izdanih ob desetletnici fašističnega režima, nosi sliko teh cest ter napis: nove ceste za nove legije. Nadeli so tem cestam še stara rimska imena »via Appia, via Aurelia, via Emilia«, ker pač fašizem v svojem militarističnem zanosu rad povečuje stare bojevite Rimljane. Pa je tudi res lepo videti te ceste — gladke sive trakove z vrstami drevoredov in popleskanih občestnih kamnov ter ograj. Seveda je že vzdrževanje samo teh cest zelo drago. Povsodi vidimo uniformirane cestarje, ki popravljajo ceste, pleskajo kamne in ograje ter zalivajo mlada drevesca. Vsakih 8—10 km pa stoji rdeča cestarska hiša, prava vila za naše pojme. Ceste pa vedno zahtevajo tudi večjih popravil in vsakih 30, 40 km je skupina delavcev s cestnimi valjarji, ki izvršuje popravila. Razumljivo je, da je na teh cestah avtomobilski, osebni in tovorni promet zelo razvit. Stroji brnijo dan in noč in drve po teh cestah, ki so brez prahu in ponekod ravne v nedogled, z vse večjo brzino kot pa pri nas. Promet s tovornimi avtomobili je razvil posebno narodno navado ali boljše rečeno razvado, da se namreč kolesarji kljub prepovedi obešajo na tovarne avtomobile.

Kajti tudi kolesarjev je v Italiji mnogo, še vse več kot pri nas. Posebno v severni Italiji teče po cestah prava reka koles, kadar se peljejo delavci iz tovarne. Fantje imajo povečini dirkalna kolesa, kajti Italijani so k dirkanju in splošno k športu silno nagnjeni. Ko sem prišel v Italijo, sem se kar ustrašil, ker sem povsodi videl napise W (t. j. eviva, živijo) Guerra. Mislim, da pomeni to »živela vojna«, no pa je Guerra le ime najslavnejšega italijanskega kolesarja. Ta kolesar je pač najpopularnejši Italijan, le v Furlaniji ga menda prekaša bokсар Carnera, ker je s Furlanije doma. Ime tega kolesarja je še vse češče kot Mussolinijevo napleskano po zidovih z okrasnim pridevkom: »princ pedalov, kralj klancev«. In nekje je bil zapisan živijo najbolj priljubljenim Italijanom v naslednjem vrstnem redu:

W Guerra
W Mussolini
W il re.

Mussolini mora biti zadovoljen; sicer je na drugem mestu za kolesarskim dirkače, a kralja je le izpodrinil! Ker je zanimanje za šport tako veliko, posve-

čajo tudi časniki športu vse večji del listov kot pri nas. Razen tega izhaja še več dnevnikov, ki prinašajo samo športne vesti. Ko se je vršila štirinajstdnevna kolesarska dirka okrog Francije in so v njej dirkali tudi Italijani, so vsak večer stale pred uredništvu cele množice ljudi in čakale novic. V Bologni sem videl v nedeljo popoldne številne zanešenjake, ki so za vajo dirkali po apeninskih klancih navzgor.

* * *

V Furlaniji so kmetje še večinoma samostojni, drugod jih je pa vedno manj in prevladujejo veleposestva in najemniki, ki jim pravijo tod »mez-zadri«, ker dajejo polovico svojega pridelka gospodarjem. Seveda so najemniški dogovori zelo različni. Veleposestva so zelo modernizirana in obratujejo s stroji. Na neki kmetiji sem videl ameriški traktor za oranje v obliki tanka, ki je stal četrto milijona Din.

Padovanska nižina je danes vsa vzorno obdelana. Poleg velikih polj pšenice, koruze, industrijskih rastlin, kot konoplje in sladkorne pese, so tu kar v ravnini veliki nasadi vinske trte in sadovnjaki, pa tudi novi nasadi breskev. Toda vse to so dosegli šele po več stoletnem trudu, ker so morali namreč zemljo z neštetimi kanali, osuševanji in mostovi za to šele pripraviti. Za tako delo so rabili mnogo delavcev in sicer ne kmetskih, ki so vezani na zemljo, ampak proletarskih, ki so lahko delali eno leto tu, drugo leto zopet drugje. Tudi še danes, ko ne izvršujejo več melioracijskih del, delavsko ljudstvo teh krajev ni kmetsko v našem pomenu besede. To je delavsko prebivalstvo, ki stanuje povečini v malih mestih in živi bolj od dneve kot od svojega polja. Zato se tudi imenuje »braccianti«, rokodelci, t. j. ljudje, ki živijo le od dela svojih rok. Kmetski dninar zasluži tukaj po 5 lir (20 Din) na dan. Sicer zasluži naš dninar še manj, toda v Italiji so živila za 30—50% dražja kot pri nas. Način življenja teh ljudi ni boljši od načina življenja slovenskega kmeta; značilno zanje je, da imajo pri vsaki hiši kolo, se mestno oblačijo in njihova dekleta se ob nedeljah tudi šminkajo. V pogovoru pa ti ljudje tarnajo o velikih davkih in o brezposelnosti ter kvečjemu pohvalijo le zadrage.

Da, če bi ne bilo brezposelnih. Toda ljudi po teh vaseh in malih mestih je veliko, dela pa malo. Polja namreč obdelujejo v veliki meri s stroji, nasprotno pa izseljevanje v industrijska mesta in v inozemstvo skoro ni več možno. Zato živijo nezaposleni člani družine na račun zaposlenih ali točneje rečeno, manj zaposleni na račun bolj zaposlenih. In tak način vzdrževanja brezposelnih rešuje v teh časih krize režim pred nemiri. Preveč prebivalstva je bilo v teh krajih tudi že pred vojno, zato ga je vlada zaposlila z velikimi javnimi deli. Fašizem torej ni storil drugega, kakor da je ta sistem prevzel in še povečal. Poleg gradnje cest in regulacij rek so največja javna dela osuševanja močvirij v srednji Italiji, kjer so v zadnjih letih pridobili veliko polja in zgradili razkošne vasi; tu otvori Mussolini sam z velikim pompom vsakoletno žetev. Te nove vasi so vzorno zgrajene, zidane so v modernem slogu, stanovanja so tako udobna, kakor pri nas po mestih in še tu le v novih hišah; pa tudi zabavišča, čitalnice, kinematografi, so lepša kot naša mestna. Toda teh vasi je malo, neznatno število v primeri z vsemi italijanskimi vasi. Milijoni italijanskega kmetskega ljudstva žive ravnotako kot prej in koč v južni Italiji so često slabše od naših hribovskih koč.

* * *

Padovanska nižina je bogata in lepa, a kot pokrajina vendar ni takšna, kakor si jo nekateri predstavljajo. Ciprese, mirte in oljke rastejo šele bolj južno, onstran Apeninov. Posebno v Apeninih, pa tudi drugod, pogozdujejo velika zemljišča; marsikje so že vidni novi gozdovi, ki so prijetni za oko, pa

malo vredni z gospodarskega stališča. Za pogozdovanje je ustanovljena posebna gozdna milica.

Severnoitalijanska mesta so moderna; zdi se, da je vsa delavnost teh ljudi prepojena z mrzlično hitrostjo, ki sta jo razvila industrializacija in moderni kapitalizem. Toda čimbolj gremo od severa proti jugu, tem bolj ta ritem ponehava; posebno v južnoitalijanskih mestih, ki so preobljudena. Življenje v teh krajih je še lagodno in patrijarhalno: ljudje po ves ljubi dan posedajo in če vstopi kdo v delavnico ali trgovino, se komaj počasi zganejo in postrežejo.

V Rimu mnogo gradijo, vsaj tak vtis dobi človek v predmestjih. Najzanimivejša nova zgradba je Mussolinijev forum, novi stadion, ki ga obkrožajo veliki kipi športnikov. Kipe so darovala italijanska mesta. Okrog foruma grade kar celo mesto modernih in razkošnih igrališč ter domov za Ballilo, organizacijo fašistične mladine. Tu se igra fašistična mladina z nevarnimi igračami — ves čas je čuti pokanje pušk in regljanje strojnic. Za svoj naraščaj skrbi namreč fašizem najbolj. Nad milijon mladine med 10 in 17 letom pošiljajo čez poletje taborit v naravo. In ves ta milijon meščanskih in delavskih otrok — otroci revnih delavcev tabore zastonj — vzgajajo v fašistični disciplini, v duhu »verovati, boriti se, ubogati.« In videti je, da ti tabori dosegajo svoj namen; vsaj v taborišču, ki sem ga videl, je vladala prav vojaška pokorščina, pa vendar obenem mladostno navdušenje. Poleg fašistične vzgoje dopuščajo tudi katoliško, za katero skrbe duhovniki. Posebno lepo so taborišča inozemske fašistične mladine. Tak je tabor v najlepšem italijanskem gorskem letovišču — Cortini d'Ampezo, kjer tabori 3000 inozemskih italijanskih fantov, ki so vsi bleščeče uniformirani. Poleg ballininih taborišč obstoje številne kolonije po domovih, kamor pošiljajo otroke mesta, dobrodelne ustanove in — dasi bolj redko — tovarne. Tako je ob Tirenskem morju pri kopališču Viareggio zgradila avtomobilska tovarna Fiat za otroke svojih uslužbencev dvanajstnastopen stolp.

Morda je fašizem mladino res pridobil. Vsaj študentje, s katerimi sem govoril, so mi zatrjevali, da so študentje skoro vsi fašisti in sicer ne samo na papirju, ampak tudi po prepričanju.

Toda delavci pojejo drugo pesem. Ob cesti, pri gruči, ki popravlja cesto, sedi delavec. »Koliko zaslužite?« — 1 liro 40 na uro (skoro 6 Din), toda sedaj sem si zlomil prst in doblim le polovico. Slabo se živi,« — »Torej niste zadovoljni?« — »Kaj jaz, nihče ni zadovoljen. Glejte, delo se dobi le pri cestah in regulacijah in delo dobi samo oni, ki ima legitimacije: legitimacijo fašistične stranke, kar stane 12 lir letno, legitimacijo fašističnega sindikata, ki stane ravnotako 12 lir letno in legitimacijo Dopolavora — 8 lir letno.« Dopolavoro (slov. po delu) je fašistična delavska organizacija, ki naj bi nudila delavcu vzgojo in zabavo po končanem delu. A baje delavci ne posečajo mnogo dopolavorovih čitalnic, ampak le porabljajo ugodnosti, ki jih Dopolavoro svojim članom nudi: popust v nabavljajlnih zadrugah, popust na železnicah in pri vstopnicah za kino. Delavec z milanske tovarne pravi: zaslužim po 18 lir (72 Din) na dan, a kaj, ko dela tovarna samo po 3, 4 dni na teden. Tako je povsod. — Najbolj so pa nezadovoljni številni delavci, ki so prej delali v Ameriki, Švici, Franciji in se tam navadili na udobno življenje. Eden od njih mi je rekel: »Vi si ne morete misliti, koliko je bede v Italiji.« Fašistične voditelje — od ministrov do okrožnih tajnikov — proglašajo za tatove, le Mussolinija osebno cenijo.

Za fašistično Italijo je namreč značilno oboževanje Mussolinija, Duceja — voditelja. Vse knjigarne imajo v izložbah njegove spise, povsod so nalepljene njegove slike, povsod napisi »živel Mussolini« in povsod, v vsaki vasi napleskani njegovi izreki n. pr. »Mussolini ima vedno prav.«

Fašizem hoče dati vsakemu svojemu delu veličino in sijaj in takšno je tudi razstava fašistične revolucije, ki so jo priredili predlanskem ob desetletnici prihoda fašistov na oblast. S ponosom kažejo na krvave fašistične pohode in podvige, med drugimi tudi požig Narodnega doma v Trstu. Te pohode so imenovali kazenske ekspedicije; kaznovani so pa bili socialistični delavci. Te krutosti v odločni in neizprosni borbi na oblast pa fašizem ni upeljal na novo. V precejšnji meri so jo upeljali že socialisti in je to strogost pač pripisati vročekrvnemu značaju italijanskega naroda. Seveda na razstavi ne manjka propagande za »italijansko« Dalmacijo. V dokaz italijanskega značaja te pokrajine vise poleg slik dalmatinskih mest še njihovi mestni grbi z beneškimi levi.

Fašizem si je postavil za glavno nalogo, združiti ves italijanski narod v enoten pokret, vzbuditi v vsem narodu le eno samo voljo, voljo po veličini Italije.

Ali je uspel?

Agrarna politika v raznih državah

Ing. I. J.

Minulo jesen se je vršila v Bad Eilsen-u mednarodna konferenca za kmetijstvo, kjer se je razpravljalo zlasti v ukrepih, ki so jih poduzele razne države v cilju, da rešijo kmeta in kmetijstvo od popolne propasti. Ta skupen cilj je dovedel tudi razne države do podobnih ukrepov kot so omejitve uvoza, plačevanje prevoznih premij, ustanavljanje prodajnih centrov, omejitve produkcije, omejitve notranjega trga, maksimiranje cen, plačevanje subvencij za razliko cen itd. Večina držav se bori v današnji ekonomski krizi z rešitvijo posameznih vprašanj, pri tem so pa naletele na velike težkoče, ker kakor — hitro se pomaga eni gospodarski panogi, se takoj oglasi druga za pomoč. Preostalo ne bo nič drugega kot, da se skuša najti končno rešitev, ki bo skupno uredila vse panoge.

Kmetijstvo izvozne dežele Holandija, Danska in Zedinjene države Severne Amerike so do sedaj najbolj napredovale v državni organizaciji kmetijstva. Slednje so morale omejiti svojo kmetijsko produkcijo, med tem ko je Nemčija kot še uvozna država mnogo dosegla z omejitvijo uvoza kmetijskih pridelkov. Načrtno kmetijsko gospodarstvo je najbolj vsestransko izvedeno v Holandiji, kjer se n. pr. smejo uporabiti za pleme ali za zakol samo prašiči, ki so za to označeni, a rediti se smejo le teleta, ki imajo zapisane podatke rodu. Za obdelovanje polja in vrtov so predpisane posebne naredbe. To načrtno gospodarstvo v Holandiji je pa bilo mogoče tako hitro uvesti zlasti radi tega, ker ima holandski kmet odlično združeno vzgojo in ker je sistem v bistvu podoben trgovsko vodenim kmetijam v Holandiji.

Tudi Anglija je skušala zaščiti svojega kmeta, čeprav je to že po tradiciji industrijsko-trgovska država. Uredila je s potrebnimi ukrepi porabo mleka, prašičev in krompirja. V Združenih državah Severne Amerike so farmerji prisiljeni omejiti produkcijo žitaric in bombaža. Za svojevoljno omejitve je država plačala visoke premije. Tudi je država dala na bombaž in koruzo visoka posojila, da bi tržišče po žetvi ne bilo preobloženo. Iz istega razloga je država nakupila ogromno množino prašičev visoko nad tržno ceno.

V Podonavskih državah so popolnoma propadli poskusi, da se ohranijo stalna tržišča. Vrok temu so predvsem nedovoljna državna sredstva in po-

sebnostno duševno razpoloženje prebivalstva. Te dežele vidijo rešitev edino še v tem, da zapadno-evropske dežele prevzamejo od njih višek kmetijskih pridelkov v zameno za industrijske produkte.

Težišče italijanske agrarne politike je, — po tem ko je bila končana »žitna borba«, ki je pripomogla k popolni samopreskrbi v žitu — v izsuševanju močvirij in melioracij vse zemlje, ki se ekstenzivno obdeluje in ki meri ca 4.3 milijonov ha.

Če pregledamo rezultate agrarne politike v poedinah državah od začetka krize 1929/30, vidimo, da so najbolje odrezali švicarski kmetje, ker žive v bogati deželi in imajo dovolj vpliva na politiko tako, da dobijo čeprav kot manjšina izdatno državno pomoč. Poleg švicarske je tudi nemška agrarna politika od leta 1929 dalje pokazala mnogo uspehov. Če primerjamo padec cen kmetijskim proizvodom, vidimo, da so iste padle v Zedinjenih državah Severne Amerike za 54%, v Kanadi za 47%, v Nemčiji pa le za 26%.

Poleg prizadevanja, da se obdrže cene kmetijskim produktom, uvajajo nekatere države tudi olajšave pri davkih in dolgovih. Nemčija je s splošnim znižanjem obrestne mere kmetijstvu več pomagala kot druge države, ki so znižale individualno dolgove prezadolženim kmetom. V Zedinjenih državah Severne Amerike je n. pr. novo ustanovljena »Uprava za ureditev farmarjem« dala v prvem letu 400.000 farmarjem hipotekarne kredite v znesku 1 milijarde dolarjev. Uspehi in neuspehi agrarne politike so tesno v zvezi z geografskim položajem posamezne države. Najboljše izglede za uspeh imajo pač bogate uvozne države, a kmetijsko-izvoznim državam, ki so industrijsko slabo razvite, preti nevarnost propasti, ker nimajo na razpolago dovolj denarnih sredstev.

Uspeh agrarne politike pa ni odvisen samo od denarnih sredstev, temveč v veliki meri tudi od sposobnosti ljudi, ki jo vodijo. To delo je izredno težko, zato je potrebno, da se ustanovijo zavodi za proučevanje tega važnega vprašanja, predvsem pa da se vzgojijo ljudje, ki bodo znali pravilno tolmačiti namen in pomen raznih ukrepov.

Ako želimo doseči uspeh z načrtnim gospodarstvom in z ureditvijo tržišč, je poleg zgoraj omenjenega potrebno, da za to delo pridobimo tudi kmetovalce. Zato je potrebno, predhodno vzgojiti v tej smeri tudi kmetovalce, ker se s silo ne pridobi ljudi, da bi delali za obče koristi, temveč morajo ljudje sami občutiti in razumeti potrebo dela za koristi skupnosti.

Iz vseh razprav na tej konferenci je bilo razvidno, da je podlaga vsake državne politike, obdržati in rešiti kmetski stan, kar so priznali tudi zastopniki držav, kjer se še borijo za popolno priznanje važnosti kmetskega stanu. To priznanje je važno zlasti radi tega, ker so v splošni gospodarski krizi prišle tudi industrijske države do spoznanja, da je zdrav in gospodarsko krepak kmetski stan najtrdnjši in najvažnejši temelj družabnega sistema.

Delo kmetске mladine na zadružni njivi

Andrej Šifrar

Na vseh tečajih, ki jih prireja Zveza, so na dnevnem redu predavanja o zadružništvu. Predavatelji povdarjajo važnost zadružništva za povzdigo kmetškega gospodarstva in spodbujajo mladino k sodelovanju. Mladina se da več ali manj prepričati, a pomagati sama ne more dosti, ker zadruge običajno zbirajo v članstvo gospodarje, teh pa med mladimi fanti po večini še ni. Zrno spoznanja in zadružnega prepričanja bo moglo vzkliti šele pozneje, ko se mladi rod po zakonih narave pomakne naprej in prevzame gospodarstvo v svoje roke. Da mladina le ni primorana, držati do takrat rok križem, jo hočejo te vrstice spomniti, kje more takoj zgrabiti in pomagati.

Osnovno načelo, bistvo vsake zadruge je, osebno sodelovanje članov v skupnem zadružnem gospodarstvu. Posebno pride do izraza to osebno sodelovanje z udeležbo na občnem zboru, na katerem se o vsem odloča. Vsak član, ki je količkaj navezan na zadružno družino, mora biti toliko radoveden, gospodarsko misleč in samozavesten, da hoče dobiti natančen upogled v skupno gospodarstvo, da hoče ugotoviti uspeh ali neuspeh, soodločati pri vseh gospodarskih ukrepih, sklenjenih na občnih zborih ter pri volitvah zadružnih odborov.

Član je za občni zbor dobro pripravljen, če dobro pozna pravila svoje zadruge. Mora se spoznati vsaj toliko na pravilno polaganje računov, da ne bo na občnem zboru kupoval mačka v žaklju, odobral, kar je slabo ali se dal nahujskati, da bo grajal, kar je v resnici dobro.

Velika hiba našega zadružništva je, da svojega članstva ni vzgajalo bolj v tem smislu. Zadružništvo je demokratična ustanova, ki sloni na ljudstvu, ki naj ga ljudstvo neposredno upravlja. Vsako popuščanje v tem, vsako rahlanje stikov med članstvom izpodkoplje temelje trajnega uspeha.

Kako naj tu mladina pomaga?

Vsak zaveden kmetški fant in dekle naj spravi doma v razgovor ta vprašanja. Ugotovi naj, v katerih zadrugah je včlanjen oče ali kak član družine. V največ slučajih se bo izkazalo, da svoje zadruge podrobneje ne pozna, da nima njenih pravil, ne računskih zaključkov. Odločijo naj, da si preskrbi pravila, ki jih dobi pri svoji zadruzi za nekaj dinarjev. Iz teh pravil bo razvidel do podrobnosti ustroj zadruge, svoje pravice in svoje dolžnosti.

Nato je zadružnike domače družine pripraviti do tega, da se zanesljivo udeleže občnih zborov vseh zadrug, pri katerih so včlanjeni. Treba je zasledovati, kdaj se ti občni zbori vršijo. To je objavljeno na način, ki za posamezno zadrugo velja po pravilih. Nekatere zadruge objavljajo občne zборе v časopisih, druge z oklici pred cerkvijo, tretje s pismenimi obvestili članov, pogosto samo z nabitjem v poslovnih prostorih. V tem zadnjem slučaju je težko zvedeti za občni zbor. Treba je od časa do časa pogledati v poslovnico ali pa naprositi kakega funkcionarja, da posebej opomni na občni zbor.

Doma naj bo v razgovoru uspeh ali neuspeh zadruge ravno tako, kot kako kaže žito, koliko se je namlatilo, kje bo treba prekriti streho, katerega voliča učiti delati itd. S tem hočem reči, naj zadružno gospodarstvo za udeležene družine ne bo nič tajinstvenega, nič nevažnega, mrtvega, temveč tako odprta knjiga, kot zeleneča njiva, ko vsak član družine opazuje obetajočo rast, kot zoreč vinograd, ko vse čaka na trgatve. Vsak se veseli, če je vse obetajoče, vse je sram, če je njiva prerasla s plevelom in vinograd v času neokopan. Prav tako se le pred očmi vseh prav čas zapazi, kje se je v zadrugo zasejal plevel, kje je zatohlo, kje je treba plevel preruvati in prezračiti.

V isti sapi, ko govorimo, da je v združništvu naša rešitev, moramo delati na to, da postane to združništvo res povsod pričujoče, da prehaja v nas in mi v njega. Kar že imamo zadrug, poživimo jih z našim zanimanjem, z našim sodelovanjem. Odpirale se nam bodo sproti oči, kaj je treba zboljšati, kaj še novega izoblikovati in organizirati. V iskanju, v gibanju je izhod iz mrtvila nazadovanja. Mladina mora dramiti, poživljati, kjer gre, če ne, tudi odmetati mrliča in razvaline s pota ter graditi, mnogo graditi!

Pazi na meje!

Dr. Viktor Maček

Ljubezen do zemlje je brezdvomno najznačilnejša poteza kmetovega značaja. Ta ga priklepa na rodno grudo, da ji posveča ves napor in skrb. Dokler mu le delo na lastni zemlji zagotavlja kos kruha, če tudi je skromen, je klic zemlje močnejši, kot pa izgledi lažjega zaslužka v obrti in industriji.

To svojo navezanost na zemljo doživlja naš kmet, ki ni navajen svojih čustev razkazovati in ki svoje mehko srce raje odene v raskavo zunanost, z delom, ki ga v zemljo vlaga, in z odločnostjo, da svojo zemljo brani proti vsakomur. Redki so med našimi kmeti veliki posestniki, pa zato ni čuda, če kmetovo ljubezen do zemlje, ki je nima v izobilju, spremlja strah za zemljo. Ta se na zunaj v pravem smislu razodeva kot globoko razvita lastninska zavest. Ta zavest vzdržuje ravnotežje med našimi kmeti gospodarji, ki so si precej na tesnem ter čut za sosedsko skupnost in pripravljenost na vzajemno pomoč, kar napravlja sosedske odnose prijateljske in znosne.

Vendar je sosedska uvidevnost vseeno premalo zanesljiva podlaga za urejevanje sosedskih odnosov. Dokler sta si sosed v prijateljstvu, ne štejeta drug drugemu stopinj preko vrta ali dvorišča, travnika ali njive, posebno, če s tem ni povzročena baš kaka posebna škoda in če si sosed tako prikrajša kak ovinek in olajša pot in opravek. Toda nekega dne se pripeti, da se prijateljski odnosi skalijo. Sosed se sporečeta pri kozarcu vina, ki jima je zlezlo že malo v lase, pa je nepremišljena beseda rodila slab odmev. Sosed se sporečeta za svoje kokoši, otroci se stepo in starši se potegnejo za nje. Morda pride razdor med hiše, ker starši nasprotujejo prijateljstvu hčera in sinov. In tako se kar čez noč sprevrže razpoloženje. Sosedove kure zaidejo na domače dvorišče ali celo na njivo, pa je že ogenj v strehi. Vol stopi pri obračanju malo na ozaro, pa se je že pripetila huda krivica. In koj pogleda sosed, če mu ni mogoče odorana brazda v škodo. Na travnikih se meri vsaka ped košenine ob meji in v gozdih se preštevajo grmi in debla ob mejnih znamenjih.

Če pride do takega nesporazuma, pa so meje med sosedoma jasne in nesporne, se spor kaj kmalu poleže in prijateljstvo se obnovi. Mnogo huje pa je, če se ob takem sporu izkaže, da meje niso zanesljive. Dokler sta si bila sosed v prijateljstvu, nihče ni gledal na mejo bogve kako natančno, saj se je vsak raje v svoje umaknil, da ne bi sosedu silil v škodo. Ob sporu pa postane vsak ped zemlje ob meji dragocen, časih še bolj kot ves travnik ali njiva.

Ker v takih primerih prijateljstvo ne pomaga, je pač potrebno, da za take spore predvideva ureditev zakon sam. Postopanje pred sodiščem v tem primeru ni pravdno, temveč sodnik posreduje med strankami prav tako, kot n. pr. v zapuščinskem postopanju. Zato nosi tudi vsaka stranka svoje stroške odnosno stroške po razmerju meja. Le če se izkaže, da je ena stranka mejni

spor zakrivila samolastno s tem, da je motila posest sosedu, ji more sodnik naložiti povračilo vseh stroškov. Seveda trpi vse stroške tudi oni, ki predlaga postopanje za ureditev meje, katero se potem na licu mesta izkaže za nepotrebno, ker meja sploh ni bila sporna, dovolj poznana ali ker so bili mejaši pripravljene urediti to stvar brez pomoči sodišča.

Kadar torej pride do mejnega spora, je treba zadevo najprvo urediti s poskusom mirne poravnave med prizadetimi samimi, kar se posreči najbolje, če posreduje pristojno občinsko oblastvo.

Vprašanje je seveda, po čem se bo ravnal sodnik, ko bo uravnaval mejo. Predvsem bo po navodilu zakona vpošteval stara, kolikor toliko še vidna mejna znamenja, mapne skice, zemljiško knjigo, morebitne pogodbe in zlasti tudi izpovedi prič ter izvedencev. Odloča namreč za razdelitev spornega zemljišča dejanski mirni užitek v zadnjem času. Sodnik bo dodelil zemljo onemu, kateremu se bo posrečilo dokazati, da je v zadnjem času nemoteno izvrševal na spornem kosu tista dejanja posesti, ki ustrezajo značaju zemlje: tedaj, da je na travniku kosil, na njivi oral, sejal in pobiral pridelke, v gozdu grabil stelo in sekal les in slično. To pa se da seveda dokazati predvsem z zanesljivimi pričami. Često pa se rado pokaže, zlasti pri sporih v gozdu, kjer se posestna dejanja ne opravljajo leto za letom, da sta izmenoma oba sosedu uživala isti kos zemlje. V takem slučaju bo sodnik po svojem pravičnem prevdanku zemljo razdelil med oba.

Odločba sodnika se da izpodbijati samo s pritožbo (rekurzem) na višjo stopnjo, naprej pa pritožba ne gre. Na pravdno pot se smeta stranki podati samo takrat, kadar presega vrednost sporne zemlje določen znesek, ki je zaenkrat še 100 K po starem avstrijskem zakonu. Povišan pa bo ta znesek na 500 Din.

Tako uredi mejni spor med sosedu sodnik. Bolje pa je seveda, če do takega urejevanja sploh ne pride. Zato je treba negotovost pri meji preprečiti že v naprej, tako da se vsak mejaš stalno briga, da so njegove meje dobro in jasno zaznamovane in od sosedu priznane. Zlasti velja to priporočilo za mlade gospodarje, ki prevzemajo domačije. Star običaj je, da oče sinu ali zetu prevzemniku pokaže meje in z njim obhodi vse zemljišče. Vendar je pa to razkazovanje meje pomanjkljivo, ker po navadi ne povabijo sosedov mejašev, da bi lahko izrekli svoje mnenje in zavzeli svoje stališče. Zato je najpriporočljivejše, če meje ogledamo skupno z mejaši. V začetku lažje še pogrešimo kak meter zemlje, če se pri takem ogledovanju izkaže, da tu pa tam meja ni zanesljiva. Taka morebitna izguba je pa malenkostna in se ne da primerjati s škodo, ki v vsakem slučaju nastane kasneje, ko se razvname spor in mora posredovati sodišče.

Z mejnimi spori v zvezi so tožbe radi motitve posesti in pa tožbe radi služnosti. Te pa so mogoče le takrat, kadar je meja med sosedoma priznana, jasna in nedvomna, pa se izkaže, da je sosed sosedu motil posest s tem, da je na tujem svetu izvršil kako posestno dejanje, torej da je mogoče pokosil del sosedovega travnika, odoral sosedovo brazdo ali storil kako drugo slično dejanje. Za take tožbe pa velja le kratek rok 30 dni od dneva, ko zremo za dejanje in motitelja; po tem roku pravica do tožbe ugasne.

Pravde radi služnosti pa se razvnamejo takrat, kadar si sosed lasti bodisi pot, vožnjo ali kaj sličnega preko zemljišča, za katerega priznava, da je sosedova last, ta mu pa pot, vožnjo odnosno njegovo prilaščanje zabranjuje. Do teh tožb pride najraje zato, ker se sčasoma pozabi, da se je steza ali vožnja preko kake parcele spočetka dovoljevala samo iz uslužnosti; čas pa spremeni uslužnost v pravico. Kdor hoče svoje zemljišče očitati pred služnostmi, pa

vendar ostati dober sosed, mora paziti na to, da mu vsakdo, ki hodi ali vozi preko njegovega zemljišča, vedno priznava, da dela to le z ozirom na njegovo dobro voljo. S takim priznanjem se zavaruje pred nastankom pravice.

To so v glavnem pripomočki, ki jih sodišče nudi našemu kmetu, da varuje nedotaknjenost svoje zemlje. Bolje kot vsi ti pripomočki pa so strpnost, sosedska uslužnost in potrpežljivost, katere pa seveda nihče ne sme izkoriščati. Življenje na vasi je pač bolj družno kakor življenje v mestu ali trgu in vsakdo računa s tem, da bo prej ali slej potreben sosedove pomoči. Ta zavest in pa skupna ljubezen do zemlje je najboljša vez med vaščani in jamstvo za mirno in prijateljsko življenje vasi.

Zatiranje rastlinskih škodljivcev

Ing. I. Zaplotnik

V naravi se bije neprestan boj za obstanek. Kmet se iz dneva v dan trudi, da pridela zase in za svoje potreben živež, pa krmo za živino, in še kaj za zadovoljitev drugih potreb. Vse to črpa s pomočjo naravnih sil in svojega dela iz zemlje. Rastline so tisto, v kar je treba spremeniti mrtve naravne sile in človeško delo, da bodo ti naravni zakladi koristni in človeku dostopni. Na rastlinstvu gradi človeštvo svoj obstanek.

Ni pa samo človek, ki je na rastlinstvo navezan; v živalstvu ima mnogo številne, velike in majhne, koristne, pa tudi zelo nevarne tekmece. Že prej sem omenil, da kmet prideluje krmo za živino. Vse vrste domačih živali prištevamo neposredno (direktno) koristnim živalim. Imamo pa tudi živali, ki od njih nimamo take neposredne koristi, vendar pa so nam prej koristne kot ne. In končno poznamo živali, ki niso koristne, ki so škodljive. Nekatero od teh se prav tako hranijo z rastlinami, ki jih z muko pridelujemo, ne dajo nam pa nobenih koristi, kakor domače živali, temveč povzročijo, da so pridelki manjši, da so manj uporabni, da so slabše kakovosti, često jih pa sploh uničijo. Potemtakem bomo imenovali »škodljivce« vse živali, ki kakorkoli zmanjšujejo donosnost kulturnih rastlin, in ki stavijo kakršnekoli ovire pravilnemu uspevanju teh rastlin.

Škodljivci so mnogoštevilni, raznih oblik in velikosti, prilagojeni različnemu podnebjju, načinu življenja in vrsti hrane. Često jim tekne določena vrsta rastlin, dočim druge, sorodne vrste sploh ne marajo (npr. trtna uš, Phylloxera). Nekateri škodljivci povzročajo precejšnjo škodo že kot posamezniki (npr. zajec), drugi pa kot posamezniki ne prihajajo v poštev, ker so zelo majhni, često s prostim očesom komaj vidni (npr. razne pršice). Njihova škodljivost pride do izraza v ogromnem številu in izredno hitrem razmnoževanju (npr. listne uši). Prav pogosto pa jih v njihovem življenju podpira človek sam, dasi to dela nehote in nevede, (velika prostranstva, zasejana z isto rastlino, pridelovanje finejših, pa bolj občutljivih sort, odstranitev zavetišč za naravne sovražnike raznih škodljivcev itd.) Razne okolnosti torej morejo že samo ob sebi veliko škodljivost kakega škodljivca izredno povečati in v obilni meri doprinesti k njegovemu še hitrejšemu razširjenju.

Pač imajo tudi rastlinski škodljivci v naravi svoje sovražnike, tudi njim prete obolenja in vremenske neprilike. Toda samo to, dasi je človeku zelo dragoceno, ne more in ne sme biti vse in dovolj. Potrebno je, da tudi človek

s svoje strani podvzame, da bi svoje gospodarsko rastlinstvo zaščitil in škodljivce, če že ne popolnoma zatrl, pa vsaj omejil na znosno mero.

Uspešno zatiranje določenega škodljivca predpostavlja točno poznavanje istega, njegovega življenja in načina prehrane. Če vse to poznamo, ne bo tako težko najti primerne načina za uspešno borbo. Razlaganje o poedinih škodljivcih pa bi daleč prekoračilo ta okvir, zato se bomo mi v glavnih obrisih pečali le z raznimi načini zatiranja škodljivcev in s sredstvi, ki nam splošno stoje na razpolago. Naglasiti pa moram takoj, da je predpogoj uspešnega zatiranja pravočasen začetek. Marsikaterega škodljivca lahko uničimo, če se tega dela lotimo takoj, ko dotični škodljivec nastopi. Če pa čakamo, da se škodljivec močno razmnoži, je prav pogosto zaman ves naš poznejši trud in vsi stroški, ki si jih nakopljemo s prepoznim začetkom zatiranja.

Borba proti škodljivcem še ni stara. Pred dobrimi 100 leti se ljudje s tem še niso pečali, rajši so prekrizanih rok čakali in gledali, kako jim škodljivci uničujejo s trudom gojene posevke, pa tarnali so zraven. Z naraščajočo izobrazbo in globljim poznanjem narave pa so se začele razvijati tudi znanosti, ki tvorijo podlago za današnja prizadevanja v tej smeri. Znanost je v dobri meri proučila razvoj in življenje škodljivcev, iznašla pa je tudi razna sredstva in načine, da se moremo škodljivcev bolj ali manj ubraniti in njihovo škodljivost spravimo na znosni obseg.

V glavnem razločujemo tri vrste zatiranja škodljivcev.

1. zatiranje s pomočjo kulturnih del,
2. biološko zatiranje in
3. zatiranje z umetnimi, fizikalnimi in kemičnimi sredstvi.

Z označbo »zatiranje s pomočjo kulturnih del« hočem na kratko označiti vsa tista dela, ki jih opravimo pri pridelovanju rastlin, a da pri tem ne mislimo toliko na zatiranje škodljivcev. Če ta dela opravimo tako, da služijo istočasno ciljem obdelovanja in ciljem zatiranja škodljivcev, potem lahko govorimo o zatiranju s pomočjo kulturnih del. Semkaj bi spadalo vse, kar je v zvezi s položajem in obdelovanjem zemlje, s setvijo in negovanjem rastlin, potem pa izbira in gojitev (selekcija) rastlin.

Kar se tiče položaja zemljišča je važno, da vemo, da se bo rastlina, ki ji dotični položaj prija, krepkeje razvijala in se pozneje pokazala tudi odpornejšo proti poškodbam, kakor pa rastlina na položaju, ki ji ne prija. Tudi bo morebiten napad škodljivcev lažje in bolj gotovo prebolela.

S primernim obdelovanjem zemlje sicer naravnost ne zatiramo škodljivcev, pač pa nudimo rastlini boljše pogoje za rast; isto lahko pospešimo, in s tem zmanjšamo dobo, ko je rastlina napadu škodljivcev najbolj podvržena. Isto dosežemo tudi s pravilnim in zadostnim gnojenjem. V splošnem velja, da enostransko gnojenje z dušikom rastline pomehkuži, med tem ko jih fosforova kislina in kalij napravita odpornejše in trdnjše. Seveda pa to pride do izraza le pri izrazito enostranskem gnojenju. Tudi reakcija zemljišča je lahko za razvoj gotovih škodljivcev precejšnje važnosti. (Tako napada peso na kisljih in apna revnih tleh zelo rada pesina muha.)

Čas setve je za zatiranje škodljivcev često zelo važen. Tega je izbrati tako, da rastlin v času največje nevarnosti še ne bo, ali pa da bodo že dovolj krepke, da bodo mogle morebiten napad preboleti. Tako se borimo proti švedski mušici (*Oscinis frit*) na ta način, da ozimine sejemo pozno, ker zgodnje setve mušica lahko popolnoma uniči, jarine pa sejemo zgodaj, da so v času, ko se mušica pojavi, že dosti močne in odporne.

Tudi gostota in globina setve imata pri zatiranju škodljivcev svoj pomen. Ne smemo pa ne enega ne drugega preveč pretirati ne v eno in ne v drugo

smer. Pregosta setev oz. saditev ne more nikdar dati zadovoljivih uspehov; istotako pa ima tudi preredka setev oziroma saditev svoje hibe. Enako je tudi z globino setve. V gotovih primerih bo boljše sejati oziroma saditi bolj plitvo, v drugih zopet globlje.

Važno mesto gre v tem pogledu mešanim nasadom pri večletnih kulturah in plodoredu ali kolobarjenju pri enoletnih setvah. Če bi leto za letom na istem prostoru gojili isto rastlino, bi se škodljivci, ki dotično rastlino napadajo, tako razmnožili, da bi bil vsak uspeh izključen. Enostavno sredstvo proti taki nevarnosti je premenjava poseva, kolobarjenje. Na srečo je zelo mnogo škodljivcev specializiranih, to se pravi, da napadajo samo eno, čisto določeno vrsto rastlin, drugih pa ne, ali le v neznatnem obsegu. Ker na drugi strani vlada v rastlinstvu zelo velika raznolikost, (pomislimo samo na zvrsti in sorte pšenice!), in ker se poedine zvrsti in sorte posamezne kulturne rastline ločijo med seboj včasih le po tem, da so proti gotovim škodljivcem bolj odporne, druge pa so njihovemu napadu bolj podvržene, moremo s smotreno izbiro posameznih različkov in skupin često najti primerne rastline, ki jih določeni škodljivci ne napadajo. (Ta način borbe proti škodljivcem je najbolj razširjen in uspešen v vinogradništvu.) Ako odporna vrsta ali sorta nima drugih dobrih in zaželenih lastnosti, poskušamo odpornost ene zvrsti ali sorte združiti z dobrimi lastnostmi druge sorte ali zvrsti, kar dosežamo pri posameznih različkih s cepljenjem (sadje, vinska trta), v drugih primerih pa s križanjem, t. j. vzgojo novih zvrsti in sort, na ta način, da oplodimo cvete ene sorte s cvetnim prahom druge sorte in iz tako dobljenega semena vzgojimo nove različke.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Fabriški dimniki

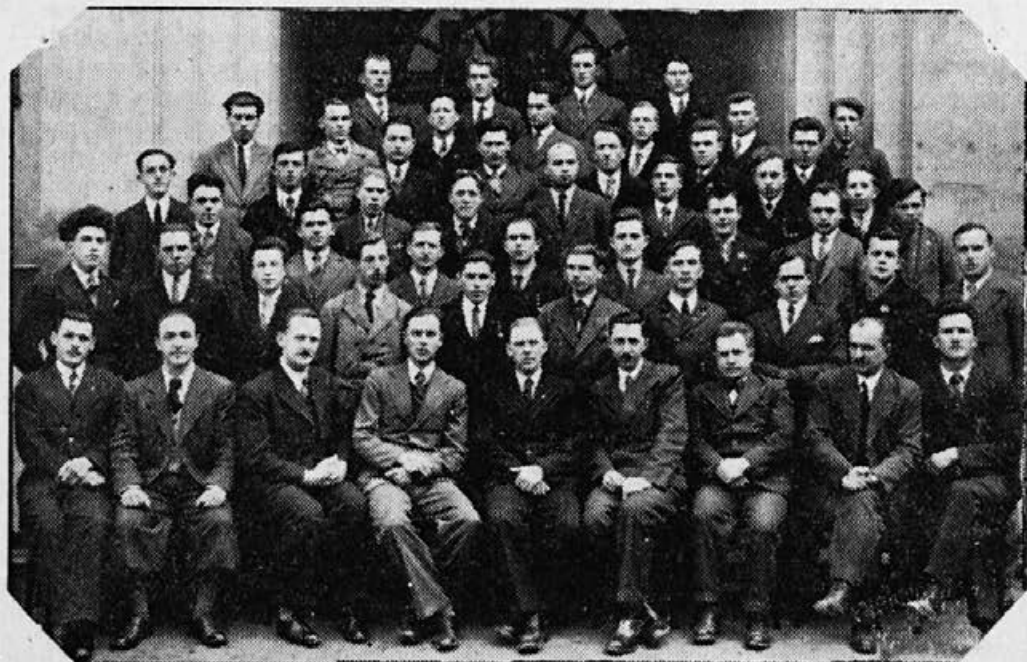
France Artnak

*V daljavi gozd
fabriških dimnikov.
Vsak dan gre tja na stotine ljudi,
da si izžge iz suhih rok
poslednjo moč — svoj kruh.
Zvečer, ko od povesod
brezbarvne žarnice vise,
se vračajo
in vsakdo misli sam za se:
— Kdo čaka nanj doma?
— Bolan otrok
in žena izsušenih prs,
mogoče še kak sok,
ki je ostal od razbolelih ust.
In vsak večer je ista pot
in ista žgoča misel v možganih.
V daljavi pa so črni dimniki
kot križi na grobeh — Neznanih.*

IZ ZVEZE KMETSKIH FANTOV IN DEKLET

1. *Vsa tovariška društva prosimo, da nam oprostite, če niso zadnje čase prejeli odgovorov na svoje dopise, ker smo imeli obilo dela s V. fantovskim prosvetno-organizatoričnim tečajem. Zdaj po tečaju rešujemo vso pošto in ukrepamo vse potrebno, kar je s tem v*

ste osnovali fond, v katerega se stekajo dobički iger, drugih prireditev in prostovoljnih prispevkov? Ali ste poverili v vsakem društvu enega tovariša ali tovarišico, ki vodi začasno hranilnico, v katero vlagajo člani in članice prispevke za Oplenac?

Udeleženci V. prosvetno-organizatoričnega tečaja z nekaterimi predavatelji.

zvezi.

2. *Občni zbori.* Opozarjamo, naj se pri vsch občnih zborih društev točno upoštevajo navodila ene naših zadnjih okrožnic.

3. *Potovanje na Oplenac.* Prevladuje mnenje, naj se poklonitev slovenske organizirane kmetске mladine na grobu blagopokojnega kralja na Oplencu izvrši šele v septembru, ob obletnici »Tabora kmetске mladine« in ne v mesecu maju, kot smo prvotno predvidevali. O tem bo sklepala prihodnja seja predsednikov pododborov. Vsekakor zbirajte po društvih denar za to potovanje! Ali

4. *Dekliški tečaj.* Glede sprejema tovarišic v dekliski prosvetno-organizatorični tečaj, ki bo meseca marca v Ljubljani, se točno ravnajte po naši okrožnici in pravočasno ukrenite vse potrebno.

5. *Znaki in legitimacije.* Znaki so nam pošli in jih prejmemo v kratkem. Tudi legitimacije bi že dali v tisk, da bi bile tovariškim društvom na razpolago, toda čakamo rešitve naše prošnje na prometno ministristvo; če isto odobri popust našim članom na železnici, tedaj bomo morali založiti take članske legitimacije, kot jih bo ministristvo predpisalo. Zato ne naročajte zna-

kov in legitimacij, dokler vas z okrožnico ne obvestimo, da so Vam zopet na razpolago.

*

V smislu dogovora z Zvezo »Gruda« načeloma ne bo več priobčevala poročil o delo-

vanju in prireditvah posameznih društev, ker to dela že itak »Kmetški list«, marveč bo podajala le nekak kratek mesečni pregled o delu naših društev. Zato vljudno prosim vsa društva, da to upoštevajo in ne pošiljajo poročil meni, marveč Zvezi. Urednik

DELO NAŠIH DRUŠTEV

Ustanovila so se sledeča nova Društva kmetških fantov in deklet: Mirna peč, Vojnik-okolica, Rosalnica pri Metliki, Donačka gora pri Rogatecu, Podgrad pri Novem mestu, Vuzenica pri Ptuj, Kapela pri Slatini, Velike Lipljenje, Žreče pri Konjicah, Gorenje polje pri Novem mestu, Talčji vrh pri Črnomlju, Draža vas pri Poljčanah, Bohinjska Češnjica, Voglje pri Kranju in Prevorje.

Občni zbori. 9. decembra 1934.: Vuzenica pri Ptuj (predsednik: Mravljak Hen-

Alojzij, tajnica: Kanduč Anka, blagajnik: Mustar Matija).

13. januarja: Kapela pri Slatini-Radenci (predsednik: Janšovec Martin, podpredsednik: Zamuda Josip, tajnik: Stuhec Ivan, blagajničarka: Horvat Anica); Žreče pri Konjicah: (predsednik: Bezenšek Ignacij, podpredsednica: Videžnik Lojzka, tajnik: Berglez Ferdo, blagajnik: Košir Jože).

27. januarja: Češnjica pri Bohinju (predsednik: Anton Sodja, podpredsednik: Franc

V. prosvetno-organizatorični tečaj za fante:

V obednici

rik, podpredsednica in tajnica: Peruš Marija, blagajnik: Mravljak Viktor).

14. decembra 1934.: Akademski agrarni klub »Njiva« v Ljubljani (predsednik: Jože Kerenčič, podpredsednik: Rudi Čačinovič, tajnica: Danica Flisova, delegat v odbor Zveze: France Hočevar).

23. decembra: Št. Jurij pri Grosupljem (predsednik: Križman Franc, podpredsednik: Goršič Rudolf, tajnica: Sipelj Pepca, blagajnik: Drobnič Martin).

9. januarja 1935.: Velike Lipljenje (predsednik: Kraljič Franc, podpredsednik: Šmuc

V spalnici

Odar, tajnik: Janko Stare, blagajničarka: Ivanka Smukavec); Škrilj-Golo (predsednik: Lenič Jože, podpredsednik: Mavec Janez, tajnik: Šteblaj Nikolaj, blagajnik: Golob Janez); Sv. Jurij ob Ščavnici (predsednik: Kreft Vladimir, podpredsednica: Zalika Nemeč, tajnica: Satler Marica, blagajničarka: Olga Cirl).

3. februarja: Voglje pri Kranju (predsednik: Franc Molj, podpredsednica: Zupanc Angela, tajnik: Oselj Janez, blagajnik: Zirovnik Josip); Škocjan pri Turjaku: predsednik: Stanko Šmuc, podpredsednik: Jože Sever, tajnik: Dolfi Šmuc, blagajnik: Nučič

Ivan); Veliki Osolnik: (predsednik: Gerovi Anton, podpredsednik: Marinšek Jože, tajnik: Flegar Avgust, blagajnik: Ponikvar Anton).

10. februarja: Grahovo pri Cerknici (predsednik: Jože Levar, podpredsednik: Andrej Turšič, tajnik: Jakob Šilc, blagajnik: Šeža Andrej); Braslovče (predsednik: Rojnik Franjo, podpredsednik: Rojnik Joško, tajnik: Bošnjak Franjo, blagajnik: Cizej Joško); Gorenje polje pri Novem mestu (predsednik: Ladi Kline).

Naša društva so priredila v zadnjem času sledeče igre: Frankolovo pri Celju: Dne 26. decembra trodejanka »Vrnitev«; Zgornja Hudinja pri Celju: dne 26. decembra trodejanka »Vrnitev«; Beričovo: dne 23. decembra ljudska igra s petjem »Rokovnjači«; Gaberje pri Brežicah: dne 8. decembra igra »Rodoljub iz Amerike«; Št. Peter na Medvedjem selu: 26. decembra Meškova drama »Henrik, gohavi vitez« s proslavo 60 letnice pisatelja Ksaverja Meška; Dobrunje: 13. januarja Vombergarjeva igra »Vrnitev« — gostovanje na Lavrici; Št. Vid nad Ljubljano: dne 20. januarja Meškova drama »Mati«; Gaberje pri Brežicah: dne 1. januarja »Rodoljub iz Amerike«; Slivnica pri Celju: 13. januarja »Razbojnik Guzaj«; Šmartno ob Savi: 27. januarja veseloigra »Danes bomo tiči«; Sv. Bolfenk pri Središču: 20. januarja Vombergarjeva drama »Vrnitev«; Tepanje pri Konjicah: 26. decembra tridejanka »Namišljeni bolnik«; Prevorje pri Pilštanju: 2. februarja »Razbojnik Guzaj«, dne 17. februarja ponovitev igre v Kozjem; Moravče: dne 3. februarja trodejanka »Dve nevesti«; Št. Pavel pri Preboldu: dne 10. februarja zgodovinska igra »Mlinarjev Janez«; Dobrava pri Kropi dne 17. februarja veseloigra »Poslednji mož« — gostovanje v Mošnjah; Gameljne: 24. februarja veseloigra »Španska muha« — gostovanje v Šmartnem pod Šmarno goro; Tepanje: 26. decembra komedijo »Namišljeni bolnik«; Št. Jurij ob j. ž.: 16. februarja »Vrnitev«; Sv. Lovrenc v Slov. Goricah: 24. februarja drama »Sveti plamen«.

Medvode: Naš tov. Tine Janhar je spisal igro »Borba za dom«. Snov je zajeta iz našega kmetjsko-mladinskega pokreta. Tov. Janhar bo igro založil ter jo dal na raz-

polago vsem društvom. Igra je bila uprizorjena prvič z velikim uspehom dne 10. februarja t. l. popoldne ob 3. uri, zvečer ob 8. uri pa je bila ponovljena. — Uredništvo tov. Janharju iskreno čestita!

POROKE V NAŠIH VRSTAH.

Orla vas: Pred kratkim se je poročila tov. Malči Plaskanova iz Št. Ruperta s tov. Franjo Kosom iz Št. Jurija ob Taboru. Nevesta je bila dolgo let zvesta in marljiva članica in odbornica našega društva v Orli vasi in bomo njen odhod močno občutili. Tolaži nas pa zavest, da bo tudi v zakonu posvečala vse svoje proste ure razmahu kmetjsko-mladinskega gibanja. Novoporočencema vso srečo!

Studenice pri Poljčanah: Tov. Rudolf Strašek, najagilnejši član našega društva, se je poročil s tov. Francko Švagan. Iskreno čestitamo!

Gaberje pri Brežicah: V kratkem zapustita naše društvo dve naši marljivi tovarišici: Jakolič Ivanka, ki se poroči v Zakot pri Brežicah in Zidarič Tončka, ki se poroči v Orhovec pri Pišecah. Zvestima tovarišicama želimo v zakonskem življenju obilo sreče in blagostanja!

TEČAJI.

V. prosvetno-organizatorični tečaj za fante, ki ga je priredila *Zveza kmetjskih fantov in deklet* od 11. do 19. februarja v Ljubljani, je prav dobro uspel. Udeleževalo se je tečaja 44 tovarišev iz najrazličnejših krajev.

Dnevno je bilo po 6 ur predavanj, ostali čas pa se je izrabil za ogled Tobačne tovarne, Mestne klavnice, Pollakove tovarne usnja, tovarne »Jugolutz«, muzeja, tiskarne »Mercur«, Svečarne I. Kopač & Co in drugih zanimivosti v mestu. Za razvedrilo so si fantje ogledali nekaj predstav in sicer v operi, drami in kinu.

Predavanja so bila v glavnem: ideološka, organizacijska, kmetijsko-strokovna, higijenska in predavanja o dramatiki s praktičnimi vajami.

Učni načrt je bil sestavljen po izkušnjah zadnjih tečajev; v glavnem je ostal nespremenjen, le da so se letos vršila predavanja tako, da so bila razvojno urejena.

Predavali so: Ing. Josip Zidanšek, ing. Bogdan Ferline, dr. Riko Fux, ing. Ivan Jelačin, dr. Karl Petrič, ing. Vinko Sadar, ing. B. Wenko, Franjo Pavlica, Viktor Rozman, Dolfe Schauer, Fran Trček, Ivan Kronovšek, I. Brilej, Al. Hreščak, Franjo Kafol, Milan Mravlje, Stane Tomšič, Božo Račič, France Gerželj, dr. Viktor Maček, Pavel Mare in dr. Srečko Goljar.

Fantje so stanovali v areni Narodnega doma, hranili so se v javni kuhinji Delavskega doma, predavanja pa so se vršila v dvorani OUZD na Miklošičevi cesti.

spominsko darilo, Zvezi pa v zahvalo diploma, ki so jo fantje sami prav lično narisali in vsi podpisali.

Notranjski pododbor je priredil dne 1. in 2. decembra 1934. lepo uspeli prosvetno-organizatorični tečaj. Tečajnikov je bilo 23. Zastopnik in predavatelj Zveze: tov. dr. Viktor Maček.

Celjski pododbor je imel dne 3., 4. in 5. januarja prosvetno-organizatorični tečaj. Teje vodil tajnik tov. Turnšek Aleksander. Predavatelji so bili sledeči: France Hanjšek,

V. prosvetno-organizatorični tečaj za fante: V predavalnici

Tečaj je vodil neumorni predsednik Zveze tov. Ivan Kronovšek s tajnikom tov. Stanetom Škrabarjem.

Ob zaključku je bil prirejen tečajnikom poslovilni večer, ki so se ga udeležili tudi odborniki Zveze in predavatelji. Ob tej priliki je predsednik tov. Kronovšek v slovo tečajnike še enkrat pozdravil, jim želel, da v svojih Društvih kmetских fantov in deklet dejansko izvedejo smernice, ki so jih dobili na tečaju. V imenu tečajnikov se je zahvalil tov. Ivan Bregar Zvezi za vse, kar jim je nudila, zlasti pa se je zahvalil tov. Kronovšku za ves trud ter mu v spomin izročil lično

Ivan Kronovšek, dr. Fišer, Ivan Košan, ing. Petkovšek, Dolfe Schauer, dr. Belle, prof. Liška, Jernej Stante, dr. Rosina, Andrej Reya in prof. Franjo Baš. Zastopnik Zveze: tov. Ivan Kronovšek.

Ptujski pododbor je imel v dneh 7., 8. in 9. januarja svoj prosvetno-organizatorični tečaj v Ormožu. Tečaj je obiskovalo 35 tovarišev. Vodil je tečaj predsednik pododbora tov. Joško Tomažič. Predavali so sledeči predavatelji: Ivan Vadnjal, Joško Nardin, Ivan Kronovšek, dr. A. Hrovat, ing. V. Petkovšek, A. Šifrar, dr. C. Kočmur, Srečko Vittori, dr. M. Šijanec, dr. Rosina, dr. J. Čarf, dr. O. Ma-

jerič in Stanko Zorčič. Izvršili so se tudi ogledi graščinske živine, zemljiške knjige, vinske kleti tvrdke Ozmeč in sanatorija dr. O. Majeriča. Zastopnik Zveze: tov. Ivan Kronovšek.

Konjiški pododbor je priredil 10., 11. in 12. januarja prosvetno-organizatorični tečaj, ki mu je prisostvovalo 27 tovarišev. Predavali so: Rado Jereb, Ivan Kronovšek, Ivan Nemeč, Vedlin, šef davčne uprave, dr. Igor Rosina, dr. Ivan Rudolf, prof. F. Baš, sreski vet. F. Kulterer, sodni nadof. M. Vončina, ekonom Josip Zdovc, Andrej Šifrar in Srečko Vališer. Delegat in predavatelj Zveze: tov. Ivan Kronovšek. V medurah smo si ogledali vzorno urejeno klet Windischgrätza, skladišča Kmetijske družbe in zemljiško knjigo.

Krški pododbor je priredil v dneh 17., 18. in 19. januarja na šoli v Leskovcu prosvetno-organizatorični tečaj, ki sta ga vodila predsednik pododbora tov. Tine Horvatič in tajnik Peter Lipovž. Predavali so: dr. Tine Čuš, Ivan Kronovšek, Dušan Bavdek, Franjo Kafol, T. Rožet, dr. A. Korbar, Ambrož Gabriel, Oton Mikulič, in akad. slikar Stiplovšek. Zastopnik in predavatelj Zveze: tov. Ivan Kronovšek.

Ljubljanski pododbor je priredil v dneh 21., 22. in 23. prosvetno organizatorični tečaj v dvorani Kmetijske družbe pod vodstvom poslevodečega podpredsednika tov. Stanka Tomšiča. Predavali so: dr. K. Petrič, rav. Trček, Dolfe Schauer, dr. Srečko Goljar, dr. Maček, Pavle Marc, Ivan Kronovšek in Stanko Tomšič. Tretji dan predavanj je bil posvečen strokovnemu pouku za udeležence praktičnih gospodarskih krožkov. Predavali so: ing. Ivan Jelačin o organizaciji krožkov, ing. Sadar o pridelovanju krompirja in ing. Wenko o kokošarstvu. Teoretični tečaj za udeležence prašičjerejskega krožka se je vršil naknadno, dne 31. jan.; predaval je ing. Wenko. — Udeleženci prosvetno-gosp. tečaja so si ogledali Blasnikovo tiskarno in tobačno tovarno.

Novomeški pododbor je priredil prosvetno-organizatorični tečaj 21., 22. in 23. februarja. Poročila še nismo prejeli.

Mlekarski in sirarski tečaj, enodnevni, s praktičnimi vajami, je imel pri nižje navedenih Društvih kmetijskih fantov in deklet banovinski referent g. Franjo Pavlica. Ti te-

čaji so bili sprejeti povsod z vsem zanimanjem in priznanjem gdu. referentu. Tečaji so se vršili v zadnjem času: Loče pri Poljčanah — 3. novembra 1934., Tepanje — 28. dec. 1934., Oplotnica — 27. dec. 1934., Studenice — 5. februarja, Orla vas — 6. februarja, Braslovce — 7. februarja, Št. Pavel pri Preboldu — dne 8. februarja in dne 4. nov. v Slov. Bistrici.

Prikrojevalne tečaje, ki jih vodi Zvezina prikrojevalna učiteljica gđc. Danica Pugljeva in ki trajajo po 14 dni, je Zveza priredila pri sledečih društvih: od 7. do 20. januarja pri Orli vasi (z zaključno razstavo izdelanih izdelkov) in v Št. Pavlu pri Preboldu od 11. do 24. februarja (z zaključno razstavo izdelkov).

Društveni tečaji so izraz pravilnega umevanja svojih nalog in poslanstva nekaterih naših najagilnejših društev. Za vzor, kaj zmorejo nekatera društva sama iz svoje lastne podjetnosti in delavnosti, naj objavimo o takih društvenih tečajih poročila, ki smo jih prejeli:

Hlebče pri Velikih Laščah: Seznam predavanja petnedeljskega kmetjsko-gospodarskega tečaja v mesecu marcu in aprilu 1935.:

10. marca ob 8. uri: »Prva pomoč pri živalskih boleznih« — sreski veterinar g. Drole Josip iz Kočevja; 17. marca ob 8. uri: »Travnništvo« — sr. km. ref. g. Kopitar Oskar iz Kočevja; 24. marca ob 8. uri: »Pravni nasveti pri sporih med posestniki glede mej, zaščita kmetov, ženitvena pogodba itd.« — notar g. Flego iz Ljubljane; 31. marca ob 3. uri popoldne: »Sadjarstvo« — ref. za sadj. banske uprave — g. Flego Anton in 7. aprila ob 3. uri popoldne: »Mlekjarstvo« — ref. za mlekarstvo banske uprave g. Franjo Pavlica.

Dobrava pri Kropi: Po izdelanem načrtu se vršijo v okviru društva kmetijsko-gospodarska predavanja dvakrat tedensko od 22. I. do 30. III. Predavata šol. upravitelj Stanislav Žagar in abs. sred. kmet. šole Franc Sitar. Radi pomanjkanja prostora ne moremo celotnega načrta objaviti — morda pozneje — vendar je tudi tu dokaz, kako naj tovariška društva izrabijo zimsko dobo za organizacijo takih koristnih tečajev!

Drumlje pri Celju: mesto poročila objavljamo na prihodnji strani vposlani učni načrt.

Učni načrt

za kmetijsko-prosvetno-organizatorični tečaj Društva kmetiskih fantov in deklet v Dramljah, ki se vrši dvakrat tedensko in traja od 29. januarja 1935 do 23. marca 1934.

Ura	Predavanje	Predavatelj	Predavanje	Predavatelj	Predavanje	Predavatelj	Predavanje	Predavatelj
14—15	29/I. Nj. Vel. kralj Aleksander I. Zgodovina Računstvo Srbo-hrvaščina	Hrabálek	1/II. Vinogradništvo Vinogradništvo Knjigovodstvo Srbo-hrvaščina	Fr. Mastnak Fr. Mastnak Jesenek Hrabálek	5/II. Trtne bolezní Higijena Računstvo Gozdarstvo	Fr. Mastnak Hrabálek Hrabálek Povh	8/II. Gospodinjstvo Knjigovodstvo Računstvo Gozdarstvo	Bregantova Jesenek Hrabálek Povh
15—16		Bregantova						
16—17		Hrabálek						
17—18		Hrabálek						
14—15	12/II. Poslovanje društev Nastop in vedenje Travníštvo Računstvo	Jesenek	15/II. Državoznanstvo Pravopis Higijena Računstvo	Povh Kodela Hrabálek Hrabálek	19/II. O dramatikí Pravopis Gospodinjstvo Računstvo	Hrabálek Kodela Bregantova Hrabálek	22/II. Kmetijstvo Kmetijstvo Kemija Ročna dela	kmet.ref.Vernik kmet.ref.Vernik Hrabálek g. Povhova
15—16		Kodela						
16—17		Povh						
17—18		Hrabálek						
14—15	26/II. Mlekarstvo Mlekarstvo Srbo-hrvaščina Dramatika	Jager	1/III. Računstvo Zgodovina Odseki društva Organizacije	Hrabálek Bregantova Jesenek Jesenek	5/III. Higijena Higijena Higijena Sadjarstvo	Hig. zavod iz Ljubljane Jager	8/III. Vingograd. Živinozdrav. Živinozdrav. Računstvo	Fr. Mastnak srez. vet. Šribar srez. vet. Šribar Hrabálek
15—16		Jager						
16—17		Hrabálek						
17—18		Hrabálek						
14—15	12/III. Kemija Zemljepis Zemljepis Gospodinjstvo	Hrabálek	15/III. Kmet. knjigov. Računstvo Vedenje Pravopis	Jesenek Hrabalek Kodela Hrabálek	19/III. Zadružništvo Zadružništvo Vrt. in sadjar. Vrt. in sadjar.	ing. Petkovšek ing. Petkovšek Vardjan Vardjan	21/III. Živinoreja Živinoreja Kokošenja Kmetško mlaičinska organizacija	Koprievšek Koprievšek Kolaričeva Kronovšek
15—16		Kodela						
16—17		Kodela						
17—18		Bregantova						

Higijenski tečaji in predavanja, ki jih organizirata Zveza in Drž. Hig. zavod v Ljubljani ter jih prirejajo tov. društva, so se izvršila: 19. jan. — Leskovec pri Krškem (Dr. Korbar: »Higijena telesa in kmetškega doma« s filmom); 20. jan. — Gaberje pri Brežicah: (Dr. Korbar: »Higijena telesa in kmetškega doma« s filmom); 2. februarja — Rožni dol pri Metliki (Dr. Korbar: »Higijena na deželi« s filmom); 3. februarja — Talčji vrh (Dr. Korbar: »Higijena na deželi« s filmom); 3. februarja — Gradac v Belokr. (»Higijena na deželi« s filmom); 14. februarja — Dravlje pri Lj. (Dr. K. Petrič: »O davici« s filmom); 16. februarja — Krška vas (Dr. K. Petrič: »O jetiki« s filmom); 17. februarja — Leskovec pri Krškem (Dr. K. Petrič: »O jetiki« in »Higijena na deželi« s filmi); 17. februarja — Gaberje pri Brežicah (Dr. K. Petrič: »O jetiki« in »Higijena na deželi« s filmi).

PREDAVANJA IN RAZNO.

Vuzenica pri Ptujju: 9. decembra (ob priliki ust. obč. zbora) — dr. Igor Rosina: »O pomenu in ciljih Društev kmetških fantov in deklet«.

Gaberje pri Brežicah: 8. januarja — šol. upravitelj: »Jetika — naša morilka«; 15. januarja — tov. Danev: »Naši pod Italijo«.

Orla vas: 6. januarja — tov. Anica Turnškova: Serviranje; 20. januarja — tov. Anica Turnškova: »Kako in s čim postreči gostu?« 20. januarja — tov. Ivan Kronovšek: »O važnosti delovanja kmetške mladine v javnem življenju«.

Šmartno ob Savi: 3. januarja — šol. upr. Ivan Stupica: »O kmetu, s posebnim ozirom na Društva kmetških fantov in deklet«.

Skrilj-Golo: 27. januarja — dr. V. Maček: »O naši kmetški miselnosti in o ciljih kmetškega pokreta«.

Družmirje pri Šoštanju: 13. januarja: — tov. Ivan Košan: »O zgodovini balkanskih narodov«; 10. februarja — prof. Melihar: »O dramatik«; 24. februarja — Koncert društvenega tamburaškega zbora.

Sv. Lovrenc v Slov. Goricah: 24. febr. — Kmetška akademija (Govor, pevski zbor, deklamacije in Debevčeva igra »Sveti plamen«.

Zreče pri Konjicah: ob priliki ust. obč. zbora — tov. Ivan Nemec: »O ciljih kmetko-mladinskih organizacij«.

Sv. Bolfenk pri Središču: 10. februarja — Sešekova: »Red in snaga v gospodinjstvu«.

Gameljne: 17. februarja — dr. Viktor Maček: »O ciljih kmetko-mladinskih organizacij«.

Birčna vas pri Novem m.: 20. januarja — sres. vet. Jos. Vandot: »O živinozdravstvu«.

Straža — Valta vas: 17. februarja — tov. K. Šterbenk: »O pomenu in namenu kmetko-mladinskih organizacij«.

Kapela pri Slatini-Radenci: 13. januarja — dr. I. Rosina: »O kmetko-mladinskem gibanju«.

Dvor pri Žužemberku: 20. januarja — ravnatelj tov. Ant. Mervič: »Naloge naših društev«.

*

Spominske lipe blagopokojnemu Viteškemu kralju Aleksandru I. so vsadila društva v Grahovem, Beričevem in Rog. Slatini.

*

Kmetijsko organizatoričnega tečaja v Eberhartu pri Bratislavi, ki je trajal 6 tednov v januarju in februarju, sta se udeležila kot stipendista Zveze tovariša: Alojzij Miklavec iz Dobrunj pri Lj. in France Hočevnar, odbornik Zveze ter član Ak. agr. kluba »Njive« v Ljubljani.

Razglednice »Janžetovega doma«. Konzorcij za zgradbo »Janžetovega doma« na Kureščku je založil lične razglednice s sliko doma. Mnogi tovariši so te razglednice, katerih dobiček gre v fond za zgradbo doma, prejeli v razprodajo in z veseljem opažamo, da se večina zavednih tovarišev in tovarišic ob vsaki priliki poslužuje le teh slik. Kdor želi še razglednic in kdor bi jih želel razprodajati, da bi tako koristil tej akciji, naj jih naroči!

»Dom Matije Gubca« v Št. Jurju ob Ščavnici bo gradilo tamošnje Društvo kmetških fantov in deklet. Mnogi so prejeli prošnje za prispevek. Prosimo, da nakažete vsaj male zneske in ne pozabite, če ste se namenili kaj prispevati! Če niste prejeli prošnje in položnice ali če ste slednjo založili, pošljite po položnici (ki jo dobite na vsaki pošti) na ček, račun št. 16.762! Ne pozabite!

POSKUSNI KROŽKI

Letos se je prijaviło nekaj društev, ki bodo praktično izvedli natečaje v poskusnih krožkih, o katerih je bilo že govora v lanski »Grudi«. Ker je potrebno, da so natečajniki v stalni zvezi z voditelji krožkov in obratno, bo prinašala »Gruda« v vsaki številki pod gornjim naslovom poročila, navodila, opozorila, nasvete in dr., skratka vse, kar bo v zvezi z delom v krožku. Želimo, da bi bila ta rubrika čim bolj zanimiva in pestra, zato prosimo, da pošljejo tudi natečajniki sami in to ali posamezniki ali poedini krožki, kratka poročila o svojem delu ali vprašanja itd. S tem bomo dosegli, da bo tvorila ta nova rubrika v »Grudi« tesno vez med posameznimi tečajniki ter med njimi in vodstvom krožkov. Dobrodošel je vsak, tudi najmanjši prispevek. Vse prispevke pošljite na uredništvo »Grude«, Ljubljana, Pražakova ul. 11/III.

Uredništvo.

Kokošjerejski krožki. Letos bosta dva krožka, eden v Beričevem, drugi v Šmartnem ob Savi. Prvi ima šest članic: Šimenc Marijo, Majdič Kato, Grad Marjeto, Pušar Ivanko, Velepec Kato in Velepec Angelo. Voditeljica je Šimenc Marija. Krožek v Šmartnem ima sedem članic: Dovč Anko, Dimnik Jožefo, Dolničar Frančo, Zajc Ano, Granda Vido, Ježek Antonijo in Mihelič Marijo. Voditeljica je Dovč Anka.

Oba kraja sta imela dne 23. januarja v Ljubljani skupen uvodni tečaj. Predaval je živ. ref. kr. banske uprave, ing. Wenko. Sedaj pripravljajo vse potrebno za pričetek poizkusov, ki bo 14. marca, ko se bo vršil drugi tečaj v Beričevem. Takrat bo pregled in ocena priprav in razdeljevanje valilnih jajc, katerih prejme vsaka udeleženka po 30. Poizkus traja do Vseh svetov, ko se zaključi z ocenjevanjem celokupnega dela udeleženk in z majhno razstavo vzgojenih plemenskih živali.

Ing. W.

Praščerejski krožek. Poizkus pri prašičih je mnogo težji in precej dražji kot pri kokoših, zato bo zaenkrat samo en krožek z voditeljico Završnik Anico pri društvu v Dobrunjah. Udeleženci so: Svetek Helena, Miklave Urška, Žabjek Ivan, Gašpešič Ančka in Cimermanova Marija. Uvodni tečaj in razgovor o pripravah je vodil 31. januarja v Ljubljani ing. Wenko.

Tečajniki prejmejo vsak po dva mlada prasca, najbrže po eno svinjo in enega prašička. Naloga tečajnikov je, da ju čim lepše in cenejše vzredijo in jeseni opitajo. Poizkus se zaključi s prodajo ali zakolom pitancev v zimi. Delo se bo pričelo z razdelitvijo prascev, tečajem in ogledom priprav tekom pomladi.

Ing. W.

DRAGE TOVARIŠICE!

Vaš stari znanec — urednik se oglašuje. Kliče, prosi, vabi vas k sodelovanju! Tovarišice, v a š je ta kotiček, zato skrbite dobro zanj. Naloga urednika pri tem kotičku je le, da zbere izmed došlih prispevkov najpripravnnejše in jih uvrsti. Toda včasih pride urednik v položaj, da sploh nima kaj zbirati, ker niste ničesar poslale.

Sam sem se sicer tudi že potrudil in pridobil prav odlične sotrudnike — strokovnjakinje, ki so obljubile strokovne prispevke.

Celo izdelan načrt za posebno polo vzorcev imam že, toda upravnik pravi, da bomo začeli s tako posebno prilogo šele, ko bomo videli, kakšna je dejanska ljubezen tovarišic do »Grude« (seveda se je upravnik bolj materialistično izrazil in rekel, da da svoj pristanek šele tedaj, ko bo videl, koliko deklet je plačalo naročnino) Tovarišice, pomagajte mi, da uspem, in da mi ne bo treba zopet lepega načrta zakleniti v predal — kot lani!

Urednik.

DELOVANJE ŽENSKEGA ODSEKA.

»Gruda« in »Kmetijski list« redno objavljata delovanje posameznih Društev kmetijskih fantov in deklet. Če čitamo taka poročila, vidimo, da je delovanje tovarišic in tovarišev tesno povezano; tu sodelujejo vsi — brez raz-

like spola, starosti in stanu. Taka poročila so slika vsega truda in delovanja skupine mladih ljudi, ki vidijo v duhu že tisti čas, ko bo poslednja kmetska vas stala na najvišji stopnji napredka. Ta skupni cilj veže vse naše tovarišice in tovariše.

Vendar pa se članstvo grupira v posebne odseke, tako dramske, pevske, organizatorične, ženske itd. Tovarišice bo gotovo najbolj zanimali slednji, ki ga tvorijo one same. Tudi taka poročila odsekov so potrebna. Odsek, ki pridno deluje in ima že svoj določeni delovni program, bo z objavo uspehov veliko pripomogel drugemu odseku, ki je mogoče šele ustanovljen in še ne zna usmeriti delovanja. Danes še pogrešamo takih poročil, zato bi morala zahtevati Zveza, pa tudi Pododbori, ki imajo tudi svoje odseke, da morajo vsi odseki društev mesečno poročati — vsaj v zimskem času — o svojem delovanju. Razen tega bi se istočasno zbiralo pri Pododborih gradivo za letni pregled delovanja posameznih odsekov. S takimi poročili bo tudi »Dekliški kotiček« — zdaj v ozko odmerjenem prostoru — prinašal veliko novih misli, novih idej in nalog, ki čakajo naša kmetska dekleta — poznejše matere in gospodinje. (Takrat tudi ne bo urednik več v zadregi, kaj naj napiše o n za kotiček ali pa ga naj sploh izpusti.) Ženski odseki imajo toraj najlepšo priložnost za objavljanje svojega delovanja v Dekliškem kotičku. Tu naj bi bilo zbirališče vseh del in načrtov, ki jih snujejo in izvršujejo tovarišice same, tu naj bodo vse zrele misli in želje, ki so danes še pri peodinkah. Pa bo tudi med nami več skupnosti, ki jo tako zelo še pogrešamo!

Prvi ženski odsek je bil ustanovljen pri društvu v Orli vasi, nekoliko pozneje pa v Sv. Jurju ob Taboru. Pozneje je bil tudi na obnem zboru Zveze ustanovljen Zvezin ženski odsek, ki pa je svoje delovanje omejil le na Ljubljano samo. Kljub temu pa so se zunaj pričeli ustanavljati odseki tudi pri drugih društvih — tako, da imamo danes že pri vseh društvih ženske odseke, ki imajo iste naloge, le način izvršitve je različen. Povsod pa je delo usmerjeno tako, da da našemu podeželju, naši vasi dobrih mater in gospodinj.

Jesenski večer je — meгла. Človeku se skoraj ne ljubi iz sobe; — pa sredi je — določen večer za sestanek tovarišic. Nocoj

bosta prišli le dve, morda tri najbližje, drugih ne bo. V kraju, kjer so hiše raztresene po eno, dve uri po hribih pač človek ob takem vremenu ne more pričakovati drugega. Pa kljub temu — zakurimo v sobi. Najoddaljensja je prva, kmalu druga, tretja in ob 6. uri zvečer ne manjka niti ene. V sobi je živahno vrvenje. Omara društvene knjižnice je odprta; tam si izposojujejo knjige in pripovedujejo vsebino prečitanih knjig. — Tu so zbrane zopet tri —, štiri in gledajo zgotovljen namizni prt; tam zopet skupina, ki se pogovarja tiho, pripravlja nekaj — skrivnost! — god tovarišice! Pa se oglasi tovarišica, ki je danes na vrsti, voditeljica; take sestanke namreč vodijo tovarišice same, menjaje se po vrstnem redu. — Kar težko je iti od knjig, tam one s skrivnostjo še tudi niso gotove — pa je že začetek. Nobenega opominjanja k miru. Na današnjem večeru je razpravljanje o pranju. Kako se pere? Sredstva, ki jih rabimo pri pranju itd. Tovarišica pripoveduje: za vzorec potegne svoj robček iz žepa. —

— eva.

(Dalje prihodnjič)

POGOVOR MLADIH DEKLET.

Prva vpraša: Draga prijateljica, povaj mi, zakaj naj pristopim k Društvu kmetijskih fantov in deklet?

Druga odgovori: Glej, draga tovarišica, številna dekleta; vse so že članice društva. Njih število, upam, te bo najbolj prepričalo, da ni slaba stvar, za katero te želim pridobiti. Le poglej, saj so tukaj zbrane same dobre mladenke, ki se želijo izobraziti.

Prva: Res jih je precej. Nekatero poznam tudi osebno; nič slabega ne morem reči o njih. A vse to me še ne bo pridobilo. Le ozri se nekoliko okrog med ljudi, poslušaj, kaj govorijo, in videla boš, da ima vaše društvo dovolj nasprotnikov.

Druga: O, to mi je že itak dolgo znano! Lahko ti tudi povem, kaj je temu vzrok.

Prva: No, radovedna sem, če boš res kaj uganila.

Druga: Prvi in največji naši nasprotniki so nevednost ljudstva in nepoznanje namena in cilja našega društva. Koliko je ljudi, med njimi staršev pridnih deklet, ki niti ne vedo, kaj je Društvo kmetijskih fantov in deklet. Pa pridejo še taki ljudje, ki jim celo stvar

napačno razložijo, ali iz nevednosti ali pa iz hudobnosti.

Prva: No, v tem bi ti že potrdila, ker vem iz izkušnje, da je tako; a veliko je temu krivo tudi čitanje slabih časopisov. Saj ni čuda, če toliko ljudi, katerim pride tak list v roke, sodijo napačno.

Druga: Verjamem, saj se najbolj posmehujejo našim društvom ravno tisti fantje in dekleta, ki so svoje poštenje že davno izgubili.

Prva: Starejši ljudje, ki tudi nekaj razumejo, pravijo, da se je tudi prej živelo in je bila mladina celo boljša kot zdaj; takrat mnogi brati niso znali, sedaj se pa ustanavljajo kar cela društva z namenom, da bi ljudje čim več čitali.

Druga: Res, da v prejšnjih časih niso ljudje toliko brali. Če niso brali dobrega, slabega pa tudi ne. Če zastuplja slab tisk ljudstvo, ali ni potrebno, da z dobrim tiskom skušamo odstraniti slabe posledice.

Prva: Kakšen namen pa mislite doseči s tem, da prirejate tekme in druge slične slavnosti. Čemu novotarije, ki jih drugod nimajo.

Druga: Praviš, da drugod tega ni! Vprašam te, ali bi moralo naše društvo iti za drugimi, ki morda dremljejo. In če delujejo še tako živahno, ali ni tudi nam potrebno, da napnemo vse sile, da iztrgamo in otmemo kar največ mladine iz rok nasprotnikov. Zato to naše živahno delo, zato ves trud, ki ni zastoj. Uspehi so vidni. Vsaka naša prireditelja nam pridobi novih članic.

Prva: Pa saj ne prihajajo k prireditvam samo fantje in dekleta, ampak tudi zavedne žene in možje.

Druga: Tem bolje! Če prihajajo k prireditvam tudi možje in žene, ali ni to dobro znamenje? S tem kažejo, da se zanimajo za isto, za kar se vnemajo njih hčere; mnogi pa se na lastne oči prepričajo, da društvo, kateremu prej niso bili naklonjeni, vrši koristno delo dobro.

Prva: Kakšen namen pa imajo vaše gledališke igre?

Druga: Namenov je več; prvič je dobra gledališka predstava učinkovito sredstvo za ljudsko izobrazbo. Drugič pa najdejo naši fantje in dekleta pri takih predstavah pošteno zabavo.

Prva: Je že vse prav! Toda glej! Poznam dobra dekleta, pa vendar ne pristopajo k vašemu društvu.

Druga: Na te se pa nikar ne oziraj. Vzrok pri mnogih takih dekletih je nevednost. Ne vedo, čemu je prav za prav Društvo kmetijskih fantov in deklet, prepričati pa se nočejo. Naših listov, kakor »Kmetijski list« in »Grudo« ne berejo ali pa pregledajo površno strani, ki pišejo o mladinski organizaciji. Tako ne morejo niti razumeti, za kaj prav za prav gre. Zato lahko razumeš, zakaj niso v naših vrstah. Ti pa, draga tovarišica, ne ustraši se naših nasprotnikov, naj pridejo od katere koli strani; stopi v naše vrste, delaj z nami za našo kmetijsko idejo.

Dekleta v kolo vsa vstopimo

srca društvu posvetimo

in pri Bogu prisezimo

ljubezen »Grudi« vekomaj!

Ida Cizej

KAKO PRODAJAJO KMETSKE ŽENE V ANGLIJI?

Organizacija kmetijskih žen in deklet v Angliji je imela iz vsega početka tudi praktičen gospodarski značaj in pomen. V mesečnih sestankih kmetijskih ženskih organizacij so žene in dekleta marljivo premostrivale, kako z vzajemno podporo in složnim prizadevanjem doseči in organizirati pravilno prodajo kmetijskih proizvodov. Po prvih letih izkušenj je vsedrjavna kmetijska ženska organizacija izdala navodila prodaje, ki so obvezna za vse članice. V skupnih, združnih prodajalnah se morejo prodajati poleg proizvodov članic tudi proizvodi malih kmetov, ki bi z organizirano nadrobno prodajo sicer morali utrpeti veliko izgubo na ceni.

Združna prodajalna se osnuje le v kraju, kjer je možno predvidevati zadosten konzum (prodajo). Pri tem se uvažujejo vse odločilne okoliščine, ki uplivajo na blagostanje združne prodajalne: primerno in pravilno zalaganje trga s kmetijskimi proizvodi, način ugodnega dovoza pridelkov na trg in s trga, vskladiščenje pridelkov, da bi bilo preskrbljeno za zadostno zalogo v slučaju rastočega povpraševanja.

Najprej se ugotovi, po katerem blagu je v mestu ali kraju največje povpraševanje. Z

reklamo se pridobiva nove kupce. Najboljše se obnesejo prodajalne na tedenskih trgih manjših mest, kjer imajo kmetijski proizvodi stalne odjemalce. V mestih, kjer dobivajo trgovci blago naravnost od kmetov, ali kjer producenti sami prodajajo, se prodajalne ne postavljajo.

Zena, ki ima na skrbi nadzorstvo blaga v prodajalni, imenovani po organizaciji »Women's Institute«, primerja količino oddanega blaga s seznamom, ugotavlja, ali so izdelki izbrani, zavrača slabe, nepravilno pakirane izdelke, odreja cene z ozirom na tržišče. Kjer ni tržišča, pa povpraša po cenah okrajno organizacijo ali kmetijsko ministrstvo. Če je potrebno, tekom dneva zniža cene blagu, izgubo pa pripiše vsem producentom, ki so založili trg s tovrstnimi pridelki. Mimo tega skrbi, da je prodajalna ves dan v redu, sprejema vse pritožbe tako kupcev kot prodajalcev.

Blagajničarka upravlja blagajno in računске knjige, ki jih enkrat v letu predloži pregledu. Poleg tega pa mesečno izplačuje producentom denar.

Uspeh prodaje pa tudi zavisi od dela prostovoljnih prodajalk, ki se menjajo. Zalaga n. pr. deset podeželskih organizacij eno prodajalno, potem pošlje ena organizacija prodajalke vsak deseti teden.

V večjih prodajalnah je še tajnica, ki skrbi za dovoz pridelkov na trg, svetuje pridelovalkam, kaj in kako pridelovati, ter olajšuje delo blagajničarki s tem, da sama izplačuje denar producentom enkrat na mesec.

Producenti oddajajo pri oddaji pridelkov dvojni seznam blaga, na katerem je označen datum, producentovo ime, ime organizacije

ali vasi, količina in vrsta blaga. Ni dovoljeno, da bi producent sam določil cene ali da bi razne vrste blaga zabeležil v eni skupini. En seznam dobi producent nazaj, kadar prejme denar.

Okrajne organizacije skrbijo za uspešno prodajo kmetijskih proizvodov v širšem smislu. Nekatere dajejo n. pr. svojim članicam navodila, kako izdelati sadno mezgo in jo pripraviti za trg; obenem jim pa svetuje ugoden trg. Druge se spet pobrigajo za skladišča sadja, tretji zbirajo jajca, odkoder jih prodajajo na razna tržišča.

Kmetске angleške žene se v polni meri zavedajo velikega pomena zadrúžne prodaje kmetijskih pridelkov. Popolnoma so samostojne, vsa organizacija je v njih rokah, zato tudi z uspehom delajo. Kmetске gospodinje imajo možnost vnovčiti tudi vse gospodinjske izdelke, kot različne marmelade, konzervirano meso, zelenjavo, sadje itd., kar bi v zasebni prodaji težko vnovčile in našle kupca.

To delo angleške organizacije kmetских žen in deklet nam mora biti za vzor!

— ž —

Nova kuharska knjižica za ceneno in tečno hrano iz domačih pridelkov je pred kratkem izšla. Knjižica vsebuje številne nasvete za kuhinjo in dom, obravnava obširno razne vrste prehrane (n. pr. hrana za otroke, bolnike), nato pa pripravo posameznih jedi (recepte). Prav toplo priporočamo našim tovarišicam to zares potrebno knjižico. Avtor, znani strokovnjak B. R., je iz naklonjenosti določil, da naročijo lahko naročnice »Grude« knjižico preko naše uprave za izjemno ceno Din 6.—

BODIMO PONOSNI NA SVOJE
SMUČANJE!

Naloga našega kmetško mladinskega gibanja je, da čuvamo tudi slavne tradicije naših prednikov. Na noben način ne smemo tega,

za kar nas danes zavida ves svet, zavreči, temveč moramo to naprej ohranjati in izpopolnjevati; ponosni moramo biti na to. Če v našem gibanju propagiramo tudi smučanje, ne uvajamo s tem na našo vas in podeželje nobene novotarije, ki bi se je morali sramovati. Nasprotno, s tem bomo samo pred vsem svetom dokazali, da je smučanje naša tradicionalna kmetška in narodna značilnost, ki jo hoče kmetška mladina naprej ohranjati in se je posluževati za razmah svoje organizacije. Zal, Slovenci smo v vsem svojem življenju tako skromno ponižni in hlapčevsko

vdani, da nas je pred vsakomur samega sebe sram; najprijetnejše nam je, če se le moremo v svoji vdani sramežljivosti skriti v poslednji kot ter tu jesti črn košček kruha. *Ta lastnost nam je prinesla tako v politiki kot v gospodarstvu in kulturi že toliko neuspehov, toliko ponižanj in razočaranj, da je neobhodno potrebno, da se že enkrat otresemo te hlapčevske sramežljivosti.* Zato je tako silno prav, da naše kmetско mladinsko gibanje propagira in budi ponos in samozavest, kajti od kmetске stanovske samozavesti homo polagoma prešli do splošne narodne samozavesti, saj je kmetски stan temeljni stan in je zato potrebno, da je ta stan samozavesten. Naše kmetско mladinsko gibanje je torej na pravi poti do tega cilja, *naša Društva kmetских fantov in deklet so torej tista šola, v kateri se bo celo naše delovno pokolenje izšolalo v samozavestno in odgovornosti se zavedajočo novo generacijo.* Če nam more pri tej vzgoji služiti tudi smučanje, zakaj bi se ga ne poslužili? Res je, da se dandanes zdi smučanje nekako »nobel« stvar, samo sportna »kaprica« meščanstva in »boljših« krogov. Toda tako mišljenje je hudo napak! *Smučanje je ena naših najlepših in najslavnejših kmetских in narodnih značilnosti, naša originalnost, ki so nam jo pred stoletji ustvarili predniki in nam jo zapustili.* Smučanje nam je dala naša vas in dolžnost našega gibanja je, da to povdari. Smučanje zatorej nikakor ne more biti predprava meščanstva; *kmetски fantje in dekleta moramo s ponosom in samozavestno pokazati na smučanje kot na nekaj našega; gojiti moramo smučanje in se ga posluževati za razmah organizacije, za medsebojno spoznavanje in naposled tudi zato, da bomo tudi s smučanjem utrdili v vseh javnosti naše ime in silo našega gibanja. Smučanje mora zatorej služiti ideji in duhu našega kmetско mladinskega gibanja!* Tega naj se zavedajo vsa Društva kmetских fantov in deklet, kajti edino tako se bomo otresli nespametnega predsodka, da je smučanje neka »nobel« reč, ki ni za nas, edino na ta način se bomo izognili nepotrebnim debatam: ali je smučanje sport ali ne! *Za nas je smučanje naša kmetška in narodna osobina, ki se je moremo uspešno poslužiti kot vzgojnega in organizacijskega sredstva, pravitako kot tekem koscev, žanjih itd.*

Na naše kmetско smučanje pa moramo biti tudi ponosni. Tujina nam je dala in nam daje zanj lepo priznanje. Lansko leto je las-kavo pisala o njem ugledna nemška zimsko-sportna revija »Wintersport« (izhaja v Monakovem), ki je ugotovila, da je v Evropi najstarejše naše slovensko smučanje ter da je to smučanje kmetskega izvora. »Nedělni list« (Praga) od 18. XI. 1934 pa v obširnem članku »Smučanje je vzniklo pri Slovencih« ugotavlja med drugim: »Smučanje ne izhaja od Rusov, Norvežanov, Švedov in Fincev, temveč je vzniklo v današnji Jugoslaviji, med Slovenci. Smučanje je neobičajno razvito med Slovenci, kjer je tudi nastalo že pred 700 -- 800 leti, mogoče še celo prej. Ne da se sicer točno ugotoviti, kdaj so se Slovenci pričeli posluževati smuči, toda dejstvo je, da so se vozili na smučeh že pred 700 leti. Sledovi smučanja iz te dobe so se našli v znanem smučarskem kraju Bloke. Tu so se našle in se še danes med kmeti uporabljajo smuči, ki so sicer nekoliko drugačne od današnjih sportnih smuči. V hribovitem slovenskem terenu zapade vselej mnogo snega. Često do tri metre. Vse ceste in poti so zametene, in le na smučeh je mogoče priti od vasi do vasi. Pozimi se slovenski kmetje vozijo na smučeh v cerkev, po vodo ali v vas. Dá se ugotoviti, da so Slovenci prvi na svetu uporabljali smuči ter da so smuči originalno slovensko prometno sredstvo. Slovenci so tudi edini med narodi, mimo Rusov in Norvežanov, ki imajo originalne nazive za smuči, dele smuči in za smučanje. Medtem, ko se v Evropi sploh še ni nič vedelo o smučanju, so Slovenci že zdavnaj uporabljali smuči. Kot že rečeno, slovensko smučanje ni bilo sport, temveč zimsko prometno sredstvo. Razvoj sportnega smučanja je nastal v tem delu (slovenskem) Jugoslavije šele po vojni. To novo smučanje nima sicer neposredne zveze s starim slovenskim smučanjem, ki je obstajalo in še obstaja med podeželani. Po vaseh si še sami izdelujejo smuči, vendar ta obrt polagoma usiha. Kljub temu pa postaja tudi novo smučanje naravnost slovenski narodni sport. Razvoj gre tako naglo, da kmalu ne bo slovenske vasi, ki bi ne imela svoje smučarske organizacije. Slovenski kmetje tudi sedaj smučajo, vendar niso organizirani. V poslednji dobi, odkar se med njimi organizacijsko udejstvujejo slovenski sportniki, se

tudi kmetje organizirajo. (Ta ugotovitev dokazuje, da češki člankar ne pozna točno našega kmetijskega smučarstva. Zato sem listu, ki tako simpatično piše o slovenskem kmetijskem smučarstvu, poslal v objavo obširnejše pojasnilo, kjer sem prikazal organizacijo našega kmetijsko mladinskega smučanja, ki jo uspešno vršijo naša »Društva kmetijskih fantov in deklet«. Op. pisca.). Iz vrst kmetijske mladine je izšlo že več izrazitih smučarskih talentov. — Te ugotovitve češkoslovaškega časnika so vendar najlepše priznanje našemu kmetijskemu smučarstvu. In dosti drugih poročil bi mogel še navesti, kako namreč tujina spoštuje to našo narodno in kmetijsko originalnost ter nas zanjo zavida. Najmanj, kar nam veleva dolžnost je, da smo na to vsaj ponosni in samozavestni!

Kakor so nam pri srcu in drage naše originalne tekme koscev, žanjic itd., *pravtako nam bodi tudi naše kmetijsko smučanje manifestacija naše agrarne ideje in naše organizacije. Zatorej na plan — kmetijski smučarji!*

France Gerželj

JANŽETOV DOM NA KUREŠČKU.

Pomladni dnevi bodo kmalu zasijali čez ižansko pokrajino. Krim in Mokrc bosta ozelenela in v pomladnem soncu se bo svetila cerkev na Kureščku. Sto in sto izletnikov iz Ljubljane in drugod bo prihitelo na Kurešček in v ižansko pokrajino, v ižanske hoste in šume, kjer je toliko prelepih izletov in poti. In božja pot in žeganje bo na Kureščku. Društva kmetijskih fantov in deklet v ižanskem okrožju bodo prirejala ob nedeljah za svoje članstvo izlete na Kurešček, kjer se bodo tovariši in tovarišice med seboj spoznavali in utrjevali v kmetijski misli ter s skupnimi močmi ustvarjali načrte za svoje bodoče prosvetno in kulturno delo.

Ob vseh teh lepotah — ob prelepem razgledu s Kureščka, ob zelenečih ižanskih hostah in gozdovih, ob širnih že na pol kraških senožetih — je vendarle tudi udobnost in priročnost izletniške postojanke na Kureščku pomembna stvar. Ko se človek navžije prirodnih lepot ižanske pokrajine, ko je tako prijetno utrujen od hoje, dobrega zraka in sonca, se kaj rad udobno okrepča in nekoliko posedi. Za to pa mu je potrebno udobno zatočišče, kjer dobi vse, kar mu narava ni

mogla nuditi. A tudi kmetijska mladina, ki prireja na Kurešček svoje izlete, pozimi svoje smučarske tečaje in tekme, rada pride na Kurešček pod svojo domačo streho, kjer ji bo tako prijetno kakor doma.

Vprašanje izletniške postojanke na Kureščku je zatorej pomembno vprašanje, ki ga je treba čimprej rešiti. Prav je, da je to spoznanje globoko prodrlo v vrstah ižanske kmetijske mladine, organizirane v Društvih kmetijskih fantov in deklet. Izletniška postojanka na Kureščku namreč ni nujno potrebna le zavoljo izletnikov, ki prihajajo na Kurešček, temveč je nujno potrebna za ves razvoj tujskega prometa v ižanskem območju. Posebno pa je še treba naglasiti, da je potrebna tudi za razvoj kmetijske gibanja, ki je med tamošnjim ljudstvom zavzelo širok razmah.

Običajno so si meščanski izletniki postavljali turistične in izletniške postojanke sami. V poslednji dobi pa se je tudi na našem podeželju uveljavilo spoznanje, o vrednosti in pomembnosti tujskega prometa za naše celokupno gospodarstvo. Ker predstavlja izletniška postojanka — Janžetov dom — na Kureščku tako vrednost za tujski promet, je razumljivo, da zanjo vlada po vseh tamošnjih vaseh veliko zanimanje. Posebne vrednosti pa je dejstvo, da se je dela za postavitve Janžetovega doma na Kureščku z vso vnemo lotila kmetijska mladina sama. Ob tej vnemi in pridnem delu je mogoče pričakovati, da bo Janžetov dom na Kureščku postavljen že do prihodnje sezone ter služil svojemu namenu.

Za Janžetov dom so pripravljene že vsi načrti. Poseben konzorcij, ki bo skrbel ob sodelovanju vseh Društev kmetijskih fantov in deklet v Ižanskem okrožju za postavitve doma, ima izdelane že tudi načrte, ter obljubljen potrebni stavbni les za gradbo. Sestanek 17. II. 1935 v Zapotoku pa je enodušno izrekel željo, da se ta dom čimprej postavi. Potrebno delo (vožnje, kopanje temelja itd.) bo kmetijska mladina sama izvršila. Tozadevno evidenco o izvršenem delu bodo vodila Društva kmetijskih fantov in deklet ižanskega okrožja, kot sograditelji doma. Tako bo s postavitvijo Janžetovega doma doprinesla tudi kmetijska mladina v celokupnem razvoju in pospeševanju tujskega prometa svoj delež,

svoji izžanski pokrajini pa s tem korakom tudi v gospodarskem pogledu znatno pomagla.

Kljub brezplačnemu delu in lesu so pa za postavitev doma potrebna še znatna denarna sredstva. Da se vsaj malenkostno reši to vprašanje, je konzorcij izdal lične razglednice z načrtom Janžetovega doma na Kure-

ščku, ki jih je razposlal tovariškimi društvom in posameznikom v razprodajo. Vse tiste, ki so te razglednice sprejeli, prosimo, da jih po možnosti čimpreje razprodajo, pošljejo konzorciju obračune z zneski, ter na ta način pomagajo, da bo čimpreje stal na Kureščku ponosen in za tujski promet neohodno potreben izletniški dom.

Ali veš?

ALI VEŠ?

1. Kako dajemo beljakovine svinjam?
2. Ali moramo stremeti za tem, da povečamo v dravski banovini pridelek krme?
3. Kaj je samouprava?
4. Kaj se vračuna v dolžni delež?
5. Kaj pomeni Ivan Cankar za slovensko slovstvo?

ODGOVORI NA VPRAŠANJA, STA VLJENA V LANSKO LETNI ZADNJI ŠTEVILKI »GRUDE«

1. Beljakovine v krmi so potrebne teletom in mladi živini, ki še raste, brejim materam in doječim kravam za tvorbo mleka. Za vprežne in pitovne vole jih ne potrebujemo.

Sladka, mlado pokošena trava, torej tudi seno, vsebuje dovolj beljakovin; še več jih najdemo v deteljici. Če krmimo v glavnem s temi krmili, je beljakovin dovolj. Kdor pa krmi tudi s slamo, repo in peso, naj se zaveda, da imajo te snovi zelo malo ali skoro nič beljakovin. Treba je zato beljakovin.

Beljakovinasta dodatna krma za govejo živino in mladino je: posneto mleko (za telata), oljnate tropine, pšenični otrobi.

Ing. W.

2. Umetno travišče bolje poplača trud in izdatke kot slab naravni travnik. Krma iz umetnega travnika je štirikrat boljše od sena s slabega travnika. Umetni travnik daje najmanj 90 q mrve na ha, pridelek pa doseže tudi 150 q. Po vsem tem se naprava umetnih travišč vendar izplača.

Največ stane seme trav, ki jih večinoma uvažamo. Polovico stroškov znaša kupna cena travnega semena. Zanesljivo dobičkanost umetnih travišč bomo dosegli le tedaj, ako bomo pridelovali doma vse potrebno seme za njihovo ureditev. Vsak kmetovalec naj pridelava sam vse najpotrebnejše seme. Stroške za napravo lha stalnega umetnega travnika računam na Din 3.000. Na seme odpade Din 1.600 — 2.000.

Ing. S.

3. Pojma »samouprava« in »avtonomija« sta zelo široka in se cepita po obsegu kompetenc v razne stopnje; glede pojma »decentralizacija« pa moramo, kadar ga rabimo, biti na jasnem, kaj naj se smatra za decentralizirano in v kakem odnosu naj bo »decentralizirani« del k centru. Ako je uprava decentralizirana in na prej razložen način stvarno in osebno neodvisna od centralne uprave, govorimo o samoupravi. Ako pa je en del zakonodaje izločen iz centralne zakonodaje in na navedeni način samostojen, potem se govori o »zakonodavni avtonomiji«; kar pa je pravzaprav pleonazem, ker pomenja grška beseda »avtonomija« sama že lastno »zakonodajo«. Čim več je v skupnem zakonodavnem parlamentu, kompetentnem za vso državo, poleg tistih poslancev, ki so neposredno interesirani pri ureditvi posebnih razmer kakega dela države, drugih poslancev, ki tega interesa nimajo, tembolj je možno, da so prvi od drugih preglasovani, zato se pojavlja tudi v državah z demokratičnim skupnim zakonodavstvom baš v imenu demokratične samoodločitve zahteva po krajevnih avtonomiji za posebne krajevne razmere. Ako pa imajo v okviru same »državne« ali, bolje rečeno, centralni vladi podrejene uprave nižje instance, ki so seveda, kar se tiče osebja in njegove discipline, pravno odvisne

od ministrstva, v nekaterih zadevah samostojno in zadnjo odločitev, se označa to z ne baš lepim izrazom »dekoncentracija«.

(Pitamic: Država)

4. Da se more dolžni delež pravilno odmeriti, se natančno popišejo in redno precenijo vse v zapuščino spadajoče premičnine in nepremičnine, vse pravice in terjatve, ki jih je zapustnik bil upravičen prosto zapustiti svojim naslednikom, celo vse, kar je dedič ali voliloljemnik v sklad dolžan. Nujnim dedičem je na voljo, prisostvovati cenitvi in pri njej delati svoje pripombe. Ne morejo pa zahtevati dražbe zapuščinjskih predmetov, da bi se tako poizvedla resnična vrednost. Dolgovi in druga bremena, ki so bila že za zapustnikovega življenja na imovini, se odračunijo od sklada.

Na zahtevo otroka, ki ima pravico na dolžni delež, je treba vpoštevati pri preračunu zapuščine to, kar je zapustnik daroval med živimi. Predmet daritve naj se prišteje zapuščini v vrednosti, merodajni za vračunanje.

Ne vpoštevata se to, kar je zapustnik podaril ob času, ko ni imel otrok, ki bi imeli

pravico na dolžni delež, dalje ne to, kar je bilo podarjeno iz darovalčevih dohodkov, ne da bi se zmanjšala glavnicca njegove imovine, kakor ne daritve, s katerimi je bilo zadoščeno npravni dolžnosti ali obzirom dostojnosti ali daritve za občekoristne namene, končno ne daritve, naklonjene več nego dve leti pred zapustnikovo smrtjo osebam, ki nimajo pravice na dolžni delež. Pri daritvah zakoncurok ne prične pred razvezo ali ločitvijo zakona.

Dolžni delež se preračuni ne glede na volila in druga bremena, izvirajoča iz poslednje volje. Dokler se zapuščina dejansko ne odkáže, jo je imeti glede dobička in izgube kot sorazmerno skupno imovino med glavnimi in nujnimi dediči.

5. Dne 11. decembra 1918. je umrl naš največji pisatelj Ivan Cankar. 16 let torej že počiva v hladnem grobu. Značilno za naše razmere je, da smo šli več ali manj molče preko te obletnice in vendar bi lahko dala ravno ta obletnica povod za marsikatero ugotovitev in primerjavo sedanjih časov z minulimi, kar bi bilo gotovo zanimivo in podučno.

SMRT ZNANEGA HRVATSKEGA KNJIŽEVNIKA.

Na svojem posestvu v Gredicah pri Zaboku je umrl dne 6. februarja t. l. Ljuba pl. Babić, znan pod imenom Ksaver Šaudor Gjalski, veliki hrvatski književnik. Gjalskega prištevamo med one najplodovitejše hrvatske pripovednike, ki so tudi dobro znani v inozemstvu. Po svetovni vojni se je Gjalski, ki se je pred vojno v odlični meri udejstvoval tudi v politiki, posvetil samo književnosti. Pokojni Gjalski je napisal mnogo romanov in novel. Mnogo njegovih del je prevedenih na tuje jezike, na ruski, poljski, češki, švedski, italijanski, madžarski in angleški.

DR. FRAN ZBAŠNIK UMRL.

Zopet smo zgubili moža, čigar spomin pa ne bo otemnel, saj ostane trajno zapisan v našem slovstvu. Pokojni Zbašnik je bil znan slovenski pripovednik, ki je s številnimi povestmi obogatil naše slovstvo; zaslužnemu književniku ohranimo časten spomin!

† DR. VALENTIN ROŽIČ

Veliki prijatelj kmetske mladine ter odlični politični delavec, senator g. dr. Valentin Rožič je nenadoma umrl. Težko homo pogrešali pokojnika, ki je rad zahajal na vse naše prireditve in nas z navdušenimi besedami bodril k še vztrajnejšemu delu, zato ga bo kmetska mladina ohranila v hvaležnem spominu.

POMAGAJMO KMETU!

Radi nekega dolga mi je bila zarubljena kobila in prodana na javni dražbi za 290 dinarjev, dasi je med brati vredna v prostovoljni prodaji tisoč dinarjev.

Toda vse to ni tako interesantno kot račun, ki ga prilagam in iz katerega je razidno, kaj sem moral vse plačati iz navedenega zneska.

Plačal sem za:

občinski davek	Din 123.12
šolski davek	> 73.—
hrano in vodenje kobile do občine >	20.—
vodenje kobile na kraj prodaje >	10.—
hrano za dva dni in dve noči . . >	20.—
prepis prodajnega spisa	> 5.—
listek	> 2.—
izklicatelja	> 10.—

Skupaj Din 263.12

In tako je meni od moje kobile ostalo vsega skupaj še 27 dinarjev.

Škoda, da niso zaračunali še takso za to, da je izklicatelj kobil ušesa drgnil. — mi bi vsaj ničesar ne ostalo (»Politika« od 20. II. t. l.).

»KNJIGA ZA NAROD«

Pod tem naslovom smo čitali pred kratkem v beograjski »Politiki« sledečo mišno zgodbico, ki je vredna ponatisa:

Moj Jurek si je izposodil iz vaške knjižnice knjigo, katero je verno prebiral.

»Ali je kaj interesantnega, Jurek?«, vprašam.

»Je, in še kako! Glejte, tu piše, kako lahko vidite vraga!

Vzamem knjigo in pogledam; v njej najdem sledečo poučno stvar'co:

Ubij okoli polnoči, med 12 in 1 uro, malo sovo, daj'njeno kri v posodo, katero si ukral, in se namaži v snu s to krvjo po licu in čim se kri posuši ter se ti prebudiš, opaziš čisto gotovo vraga poleg svoje postelje.

Ali ni to res zanimivo in podučno! Še mnogo tako zanimivih in skrajno podučnih knjig rabimo za »naš narod«.

»Dom Matije Gubca«. Naše Društvo kmetiskih fantov in deklet pri Sv. Jurju ob Ščavnici je sklenilo zgraditi spomladi 1935. društveni dom, ki bo imenovan po velikem kmetškem mučeniku »Dom Matije Gubca« in ki bo služil članstvu, kakor tudi ostalemu prebivalstvu kraja, za povzdigo kulture in prosvete na vasi.

Za uspešno prosvetno delo med narodom je društvu lastno ognjišče nujno potrebno, posebno pa še iz narodnega ozira, ker je kraj v bližini avstrijske meje.

Toplo pozdravljamo lepo zamisel in želimo, da bi se ista čimpreje uresničila, vse prijatelje pa prosimo, da z denarnimi prispevki podprejo to akcijo.

Od »Pripravljalnega odbora za Evhariistični kongres« smo bili naprošeni, da priobčimo sledeči poziv:

KATOLISKIM VERNIKOM V JUGOSLAVIJI!

V smislu sklepa katoliških škofov v Jugoslaviji vas najtopleje vabimo na

II. evharistični kongres,

ki se bo za vso kraljevino vršil v Ljubljani v dneh 28., 29. in 30. junija 1935.

Pridite, da skupno izpričamo svojo vero v Boga in Gospoda našega v presvetem Rešnjem Telesu!

Pa sedanjí čas, ko je na svetu tako malo miru, srčne zadovoljnosti in tihe sreče a toliko negotovosti, temnih slutenj in mračnih skrbi, ali ni kaj malo pripraven za tako veliko zunanje slavlje? A vprav sredi težav in tegob teh težkih dni stoji naš Odrašenik Jezus Kristus kakor nekoč med trpečim ljudstvom ter nas vse, ki so nam oči kalne od skrbi in ušesa naglušna od tarnanja, ljubeznivo vabi: »Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi, in jaz vas bom poživil« (Mt. 11, 28).

Slušajmo ta sladki glas, ki nam obljublja olajšanje in moč, zberimo se kakor ovce okrog svojega Dobrega Pastirja in s sv. Petrom vdano recimo: »Gospod, h komu pojdemo? Besede večnega življenja imaš in mi verujemo in vemo, da si ti Kristus, Sin božji« (Jn 6, 68, 69). Slej ko prej je resnično, da je tudi v časnem oziru rešenje narodov le v Kristusu, Odrašeniku sveta. Zakaj »rečno ljudstvo, ki mu je njegov Bog Gospod« (Ps 32, 12).

To srečo iščemo sebi in svojemu narodu v krizi naših dni. Našli jo bomo le pri Kristusu. Kajti ni toliko krize kruha, saj ga je v obilju. Ni toliko krize dela, saj nas delo

posvod kliče. Kriza duš je, zato nered in ob krivični obilici stradež milijonov. Kriza duš je, zato needinost, nemir in sovraštvo. Iz krize duš vodi le en izhod, Oni, ki je o sebi dejal: »Jaz sem pot, resnica in življenje« (Jn 14, 6).

Kristus v presvetem Rešnjem Telesu je naše življenje. Iz njega zajemamo pogum v težavah, veselje v preskušnjah, upanje v brezupu, veliko vse premagujočo ljubezen do Boga in do bližnjega. Iz takšne ljubezni vzklije mir v narodu in med narodi. Iz takšne ljubezni se bo našla prava pomoč v tlikeri bedi in prava rešitev zamotanih vprašanj.

Moramo in hočemo pripomagati, vsak po svojih močeh, da se svetovna stiska olajša vsaj v našem narodu in to po Jezusu, našem edinem Rešitelju. Zato pridite vsi, ki verujete v Jezusa Kristusa, v presvetem Rešnjem Telesu med nami živečega. Vabimo vse stanovce, pred vsem vse delovne stanovce, ki jih je teža naših dni najbolj zadela, da v Jezusu najdejo pot iz stiske. Vabimo katoliško inteligenco, da v Jezusu najde resnico sredi sedanjih zmot. Vabimo zlasti mladino, da v Jezusu najde življenje, pravo, lepo in osrečujoče. Pridite, priredimo Jezusu, našemu Odrešeniku, zmagovito slavlje! Pridite, poklonimo se v molitvi in ljubezni našemu Bogu, ki ima svoje bivališče med nami!

Pridite, združimo se z Jezusom, ki je kruh življenja, zedinimo se po Njem v medsebojni ljubezni in v trajnem miru!

Ze sedaj pa pripravljajmo svoja srca z molitvijo, sv. daritvijo in žrtvami na velike dni kongresa, da bodo res dnevi, ki po presv. Evharistiji odprejo našemu narodu vire nadnaravnega življenja v blagoslov naši domovini.

V Ljubljani, na praznik Kristusa Kralja 1934.

† Dr. Gregorij Rožman, škof ljubljanski

† Josip dr. Srebrnič, škof krški,

predsednik stalnega odbora za evharistične kongrese.

KOLIKO STANE KMETOVALCA PRIDELOVANJE KORUZE IN PŠENICE?

»Politika« prinaša v svoji božični številki zanimivo razpravo o tem, koliko stane našega kmetovalca 100 kg koruze oz. pšenice. G.

Dušan J. Lopandić, dopisnik »Politike«, se je obrnil na praktične kmetovalce, naj mu povedo, koliki so pridelovalni stroški za dva glavna kmetijska pridelka: koruzo in pšenico.

Na to vprašanje odgovarja kmetovalec iz Posavskega Podrinja: »Če je dobra letina, takšna kot je bila lanska, pridelam na hektar do 30 q koruze. Moje posestvo obsega 10 ha. In vendar se ne morem preživljati od dohodkov svoje »kmetijske obrti«. Kajti koruza me stane v suhem denarju polovico tega, kar dobim, če znam dobro in ob pravem času prodati. Za drugo polovico izkupička pa delamo jaz in moja družina celo leto. Za vzdrževanje svoje družine, za hrano, oblačilo in zdravila, komaj zadostuje druga polovica izkupička. Vendar se še nekako preživimo in prebijemo iz dneva v dan; to pa samo radi tega, ker smo se vsemu odpovedali. Koliko ima kmetovalec pokvarjenega orodja! In vendar ga ne more dati popraviti in tako nuditi zaslužek rokodelcu, ker nima s čim plačati. In še koliko drugih nujnih stvari ostane nerešenih, da ne govorimo o kulturnih in prosvetnih!

Obdelovalni stroški enega ha, zasajenega s koruzo, znašajo Din 1.462.—. Na 1 ha pridelam, če je dobra letina, 30 q koruze. Po današnji tržni ceni dobim pri nas za 30 q koruze Din 1.500.—. Torej dobim od svoje 10 ha velike kmetije Din 380.— čistega dohodka.

Stroškovnik za 1 ha koruznega polja je:

1 ha zorjeta v enem dnevu dva pluga. Za koruzo moramo trikrat orati: prvič poleti, ko požanjemo pšenico in preorjemo strnišče, drugič v jeseni, tretjič spomladi, torej skupaj šest dni oranja. En orač s parom konj zasluži na dan Din 50.—, torej stane skupno oranje Din 300.—. Za okopavanje rabim šest delavnih dni. To delo izvršujem s kultivatorjem in konjem. To stane skupno Din 75.—. Okopavati pa moram trikrat, torej Din 225. Za spravljanje koruze rabim deset delovnih dni, za sekanje koruznice pa štiri dni, skupaj Din 140.—. Prevoz koruze domov oz. do sušilnice Din 50.—. Za luščenje koruze (40 q) je potrebno 8 delovnih dni; to je Din 80.—. Prevoz koruze na trg oz. do skladišča stane Din 100.—. Tržne pristojbine, če peljem v mesto na trg in dr., znašajo Din 50.

Davka (državnega, banovinskega, občinskega in kuluka po 1 ha) moram plačati Din 342. Gnojilo Din 115.—, popravilo orodja letno Din 30.—. Skupaj Din 1.462.—.

Stroškovnik iz Bačke je še za 10% višji, to pa radi tega, ker so dneve v Bački višje kot v Srbiji. Oraču plačajo 65—70 Din, kopaču 12—15 Din, tako da znašajo pridelovalni stroški z davki vred, v Bački po 1 ha Din 1.720.— ali za 100 kg koruze Din 57.33.

Pridelovalni stroški za pšenico so sledeči:

Za oranje Din 140.— (ako sejem pšenico na njivi, na kateri je rasla pšenica, moramo dvakrat orati, torej so tudi stroški dvojni. Za seme (220 kg) Din 253.—; za setev (3 konji in 3 delavci) Din 90.—; za brananje in valjanje Din 65.—; za desinfekcijo in čiščenje semena Din 20.—; za žetev (2 kosca in 3 vezači) Din 80.—; za mlačvo (delavci in pogon) Din 115.—; za mlatilni stroj Din 100.—; za prevoz 20 q pšenice Din 80.—; davki, državni, banovinski, občinski, po 1 ha Din 400.—; slama se računa v zameno za stroške gnojenja. Skupaj Din 1.425.—, ali za 100 kg pšenice Din 71.25.—.

Če vpoštevamo, po kakšni ceni lahko kmetovalec v Bački oz. v Srbiji proda koruzo in pšenico takoj po žetvi, svojemu trgovcu, posebno, če je prisiljen svoj pridelek takoj prodati, ker rabi denar, dobimo obupno sliko.

V letu 1934 po žetvi so plačevali prekupeci po vaseh v Bački in Srbiji pšenico po Din 80.— do 85.— za 100 kg in koruzo po Din 45.

Na dlani leži, da pri takšnih cenah kmetijskih pridelkov ni možno misliti na noben napredek naše vasi. Pri takšnih cenah kmetijskih pridelkov so tudi vsi ukrepi kmetijskih pospeševalnih organov malo učinkoviti, to pa iz enostavnega razloga, ker vsaki napredek v kmetijskem gospodarstvu stane mnogo denarja, ki ga pa kmet danes nima.

Katero pot mora iti akcija za odstranitev kmetijske krize, kažejo točno in jasno te številke pridelovalnih stroškov in cene kmetijskih pridelkov.

V zadnjem času se slišijo glasovi, da se je položaj naše vasi zboljšal ter da je boljši, kot je bil pred dvema leti. To mnenje ni točno. Cene kmetijskim pridelkom so ostale iste, oz. so še nižje kot pred dvema leti. Pri

delovalni stroški pa se niso nič znižali. Mezda je ostala skoraj na isti višini, saj je itak že dosegla najnižjo višino.

Iz teh odnosov ni moglo nastati poboljšanje položaja naše vasi. Davki so ostali isti. Torej ni nobene spremembe pri pridelovalnih stroških, niti pri tržni ceni kmetijskih pridelkov.

In vendar se občuti, da gre nekaj na boljše. To pa izvira iz osebnega razpoloženja našega kmetijskega človeka, ne pa iz materialnega poboljšanja. Kmetijski človek se je privadil na novo težko stanje in pozabil na dobre čase pred krizo. Ko je kriza nastopala, je bil vsak dan bolj obupen. Sedaj, ko je v svoji duši prebolel in pozabil povojne materialne dobrote, začenja v njem zopet tleti žar upanja na boljše čase. V tem razpoloženju je treba iskati to, kar pravijo: »gre na boljše«.

Da gre nekaj na boljše, moramo iskati vzrok tudi v tem, da so kmetovalci začeli gojiti nove kulture, predvsem industrijske rastline, kot so: oljna repica, lan, konoplja, solnčnice, soja in dr., kateri poljski pridelki imajo razmeroma boljše ceno kot pšenica in koruza. Toda to je v primeri z ogromno površino, ki jo imamo z žitom zasejano, malenkost. V nekaterih pokrajinah se forsira sadjarstvo, ker ima tudi sadje razmeroma boljše ceno. Toda vse to še ne more zboljšati občega položaja.

Nekaj malega je doprineslo k poboljšanju tudi to, da so v zadnjih dveh letih cene industrijskim proizvodom, katere kmet potrebuje, predvsem tkanine, padle.

Izenačiti odnos cen industrijskih in kmetijskih proizvodov, oz. dvigniti cene kmetijskim pridelkom na višino, ki je bila ob nastopu krize, in spraviti obdavčenje v sklad z letnimi dohodki, so trije stebri, ki bodo naš kmetijski dom zopet podprli tako, da bo naše kmetско ljudstvo zares postalo steber države, kulturnega, socialnega in prosvetnega napredka ter razvoja obrti in industrije. Takšna politika bi zanesla mir in dobro voljo v našo vas.

Ker pa zahtevajo ukrepi glede dviganja ali znižanja cen zelo zamotan upravno-nadzorni aparat in so uspehi takšnih ukrepov vedno problematični, bi bila najenostavnejša pot, olajšati položaj na naši vasi, če bi vlada s

primernimi ukrepi za domačo potrošnjo in s trgovskimi pogodbami omogočila prodajo vseh kmetijskih proizvodov. S tem bi se cene polagoma same popravile brez umetnih upravnopolicijskih ukrepov.

Sporedno tem ukrepom pa bi se moralo pristopiti organizaciji naše vasi na zadružni podlagi. Osnovati bi se morale v vsaki vasi produkcijske zadruga za one kmetijske panoge, katere kmetovalec prideluje preko lastne potrebe, za trg. Kajti edino na ta način bo naša vas sposobna nastopiti na trgu z standardiziranim blagom in konkurirati.

Nova vlada g. Jevtića, posebno pa oseba kmet. ministra g. dr. Jankovića, dolgoletnega predsednika »Glavnega Saveza srpskih zemljoradničkih zadruga«, nam vliva trdno vero, da se bodo razmere zboljšale in da bo zaživila naša vas v ustvarjajočem, organiziranem zadružnem delu. —

Ing. J. Teržan

PRIDNE ROKE IN VESELO SRCE ...!

Za površnega opazovalca je življenje na vasi brez čarov in do smrti dolgočasno. Nasprotno pa nudi vas globokejšo mislečemu in čutečemu človeku mnogo pestrosti in domačnosti. V vsakem letnem času, v vsakem vremenu se delo, s tem pa tudi način ratarškega življenja izpreminja.

V času — od marca pa do pozne jeseni, ako izvzamemo praznike in nekaj domačih svečanějšíh dni — je kmet vprežen v težko delo, ki preživlja njega in svet.

Prijetnejši dnevi se začno, ko je opravljeno delo na polju, sadovnjaku, travniku in vinogradu.

Dolgi zimski večeri pa so lahko tudi usodnejši, posebno za našo šoli odraslo mladino, ki je polna nemirne ambicije, a ravno radi tega podvržena mnogim nevarnim vplivom. In tej mladini sem namenil te skromne vrstice.

Ne pretežko delo in dolgočasje kaj lahko zavedejo našo kmetsko mladino do raznih nepremišljenih dejanj, ali pa boljše rečeno — do nespametnega zapravljanja časa, denarja in svojih duševnih in telesnih sil, bodisi po zakajenih gostilnah, v vinskih kletih i. dr. A vendar bi se dalo ta prosti čas toliko koristnejše uporabiti, koristnejše v gnotnem in moralnem oziru.

Posebno naš narod se lahko pohvali, da je bogat na pesmih in da mu je prirojena lju-bezen in veselje do naše pesmi in glasbe. Posvetimo temu, od Boga danemu daru več pažnje.

Ob dolgih večerih se kaj radi zbirajo fantje in dekleta pri sosedih pri raznih opravilih, kot ličkanju koruze, cufanju perja, luščenju bučnih semen itd. To je najlepša prilika, da kdo izmed domačih fantov, ki ima voljo in veselje do glasbe, razloži navzočim, kako prijetno in koristno bi bilo, ako bi imeli v vasi pevski ali recimo kak tamburaški odsek. Gotovo se bo našlo takoj mnogo članov. Drugi bodo v začetku stali ob strani, ko bodo pa videli, da stvar uspeva, bodo kmalu tudi oni pristopili.

Važno je vprašanje pevovodje ali zborovodje. Kam se boste obrnili. Ako ni nikogar med vami, tedaj v šolo. Vsak učitelj vam bo šel rad na roko in vam bo rad pomagal z nasvetom in dejanjem. Če tega ni, obrnite se do sosednjih vasi. Navdušena mladina ne bo naletela na gluha ušesa v tem oziru.

Iz lastne izkušnje vem, da je treba pri osnovanju pevskih ali glasbenih zborov mnogo vere, ljubezni in potrpljenja, posebno v manjših krajih, a strdno voljo in pridnim delom se doseže mnogo.

Marsikdo bo rekel, da je treba za to tudi denarja, recimo za nabavo not ali inštrumentov. Ne toliko, kolikor bo oklevanja pri onih, ki nočejo iz kakšnihkoli vzrokov. Najboljši inštrument ima vsak pevec v grlu. Ta ne velja nič. Razna pevska društva pa bodo rada dala na razpolago note za prvo silo. Pozneje pa se že zbere potrebna sredstva.

Pač pa je treba več sredstev za nabavo inštrumentov. Omenjam tamburaških in to iz več vzrokov:

Na imenovana glasbila se fantje kaj hitro naučijo, zato ker so lažja, a tudi cenejša. Fantje ne izgubijo pri učenju potrpljenja in poguma. V nekaj mesecih se lahko zbor pokaže že v javnosti in s tem pa je tudi led prebit.

V današnjih težkih prilikah jih je malo, ki bi imeli potrebni denar takoj pri rokah. Toda s trdno voljo se doseže tudi to. Ko sem v neki vasi ustanovil tamburaški zbor, kmetski fantje niso imeli denarja, pač pa trdno voljo in veselje. Kaj so storili? Po več tednov so se vdinjali pri raznih gospodarjih,

kjer so žagali in cepili drva ali opravljali druga dela, le, da so si prislužili toliko, kolikor je bilo potrebno za nabavo instrumentov. Čez 4 mesece so fantje poznali note in igrali po njih že kaj dobro, čez pol leta so nastopili pri neki domači prireditvi in si prislužili že prvi denar, s katerim so nekateri plačali še zadnji obrok za instrumente, pa tudi prvo odobravanje poslušajočega občinstva.

Kakšno navdušenje je vladalo odslej pri tamburaših, si lahko mislite. Ne dolgo za tem so se že otroci navduševali za zbor. Nabavili so si potrebna glasbila in kar naenkrat je bil tu še mladinski tamburaški zbor. Iz njegovih vrst pa se večal in izpopolnjeval kader »starejših«.

In kaj je bilo pozitivnega doseženega?

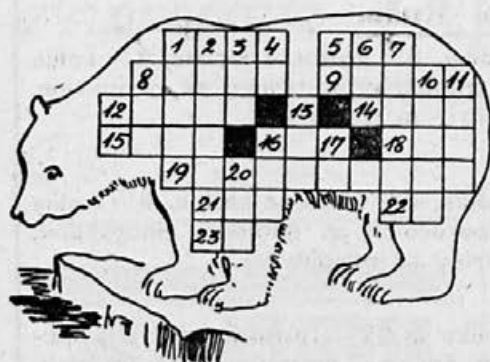
Fantje so opustili brezsmiselno posedanje po gostilnah. Ne samo, da so si prihranili

denar, ki bi ga sicer potrošili, celo prislužili in prihranili so si ga in ga obrnili v koristnejše in praktičnejše svrhe. Opustili so tudi sirov način medsebojnega občevanja. Postali so priljudni, vljudni, zanimali so se za razna strokovna predavanja, sploh se je opazal pri njih velik napredek. Glasba jim je poplemenitila dušo in srce.

Zatorej na delo fantje in dekleta, ki imate smisel in veselje za glasbo. Marljive in premišljene sovrstnike pa, ki nimajo glasu ali posluha, pač pa bi radi sodelovali, izvolite v odbor. Tako bo »ovca cela in volk site. In čas pri delu vam bo hitreje minil, delo vam bo lažje in z veselim srcem boste oprijeli za plug, ob svojem času pa za note ali za glasbilo ter razveselili sebe in druge. Vsem, ki si želijo natančnejših in podrobnejših pojasnil, sem na razpolago, kolikor bo v moji moči. Ljubič Mirko

UGANKE

KRIŽANKA »BELI MEDVED«

Vodoravno: 1. reka v Jugoslaviji, 5. del živalskega telesa, 8. žuželka, 9. praživalica, 12. mesto v vardarski banovini, 14. izdelovatelj ur, 15. vahabitski emirat na arabskem polotoku, 16. bitka, 18. pripadnik starega slovanskega rodu, 19. evropska država, 21. veznik, 22. kaz. zaimsek, 23. kemijski znak za aluminij.

Navpično: 1. luka pri Splitu, 2. celina, 3. nasebina, 4. ploskovna mera, 5. egiptsko

božanstvo, 6. vrsta noja, 7. kraj v kotorskem zalivu, 8. kesanje, 10. denarni zavod, 11. mesto v Grčiji, 12. gre (francosko), 13. prometno sredstvo, 16. drevo, 17. oblika glagola »biti«, 20. lep.

REŠITEV KRIŽANKE »JASLICE«

ki je bila priobčena v 12. lanskoletni številki.

Navpično: 1. Betlehem, 2. Odra, 3. Bosna, 7. esperanto, 9. Ibar, 10. lava, 11. Ana, 13. Amerika, 16. Novi, 18. Rus, 21. Zadar, 22. osa, 24. Peca, 25. Oran, 26. tul, 28. sir, 29. Ema, 30. med, 31. bik, 32. ata, 35. sv. 25. Oran, 26. tul, 28. sir, 29. Ema, 30. med, 31. bik, 32. ata, 35. sv.

Vodoravno: 1. bob, 4. Edo, 5. trs, 6. Lane, 8. as, 9. ila, 12. ha, 14. ban, 15. Emden, 17. Avar, 19. me, 20. ro, 21. zora, 23. rjav, 24. pas, 25. os, 26. ti, 27. nisem, 31. beda, 32. ar, 33. uk, 34. imenica, 35. sta, 36. Blatograd, 37. karavana.

Listnica uredništva

Na prošnjo sem prevzel zopet uredništvo »Grude«. Vse stare prijatelje — sotrudnike vljudno prosim, da mi ostanejo tudi v bodoče naklonjeni in mi pomagajo pri ne ravno lahkem in prijetnem delu. Vabim pa v krog sodelavcev tudi vse ostale tovariše in tovarišice, ki so dosedaj stali ob strani. S skupnimi močmi bomo menda vendarle uspeli, da bomo vsaj deloma zadovoljili po možnosti večino naročnikov — vseh gotovo ne, ker je bilo, je in bo še vedno mnogo takih, ki nikoli niso zadovoljni. Res je tudi, da je mnogo lažje kritizirati kot pa delati. S tem pa nikakor ni rečeno, da odklanjam kritiko, nasprotno, še prav dobrodošla mi je — samo da ni neobjektivna ali celo zlonamerna. Apeliram na vse tovariše in tovarišice, prijatelje

kmetske mladine, da me vsaj podprejo z nasveti in opozorili.

Vzrok zakasnitve prve številke je obrazložila že nova uprava. V bodoče bom strogo pazil na to, da bo »Gruda« izšla točno vsakega 20. v mesecu. 3. številka izide 20. marca.

Vse sotrudnike vljudno prosim, da mi pošiljajo pravočasno svoje prispevke in to za vsako številko najkasneje do 5. v mesecu.

Urednik.

Mlad in napreden kmetovalec uporablja stalno umetna gnojila, ker ista povečajo in poboljšajo poljske pridelke. V to svrhu priporočamo:

Mešano gnojilo Nitrofoskal-Ruše,

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in 33% apna. To gnojilo priporočamo za okopavine, posebno za krompir in travnike.

Nitrofoskal I

ki vsebuje 8% dušika, 6% fosforne kisline, 8% kalija in 35% apna priporočamo za gnojenje vinogradov, sadonosnikov in vrtov za zelenjavo.

Nitrofos

ki vsebuje 4% dušika in 12% fosforne kisline priporočamo za gnojenje žitaric in travnikov na težjih tleh.

Apneni dušik

je izvrstno dušično gnojilo in ga priporočamo za vse gospodarske rastline. Z apnenim dušikom naj se gnoji redno vedno pred setvijo in se ga naj zaorje. Travnike pa gnojiti v jeseni ali zgodaj spomladi, ko sneg skopni.

Naročajte skupno, ker v tem slučaju Vam pride gnojilo cenejše. Naročila sprejema Tvoronica za dušik v Rušah.

Povečanje prihrankov

Vam omogočamo kljub težkim časom.

Ničesar drugega Vam ni treba napraviti kot, da od svoje plače oziroma dohodkov odločite, četudi najmanjši, a zato stalni znesek za svojo bodočnost. Vse drugo Vam izvedemo sami, ako se zglasite pri nas.

Samo načrtno varčevanje Vam pri sedanjih pičlih dohodkih zagotovi, da dosežete načrt, cilj, za katerega je potreben denar (za izlet, tečaj, šolanje, zidavo, gospodarsko osamosvojitve, prekrbo za starost, bolezen ter doto i. t. d.). To je novi način štednje s katerim hočemo tudi nepremožnim pomagati do blagostanja.

Ravno zato se Vam obrestuje ta denar po izredno ugodni obrestni meri ter samo ob sebi umevno tudi redno izplačuje.

Na ta način spravite svoj prihranek varno, plodonosno, vsak čas razpoložljivo. Blagovolite se le obrniti pismeno ali osebno na

Hranilnico Dravske banovine

Ljubljana — Celje — Maribor

Pripročajte
in širite
GRUDO

KLIŠEJE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

TISKARNA

DRUŽBA Z O. Z.

KAMNIK

Čekovni račun štev. 10.560

*

Moderno urejeno grafično podjetje. Ustanov. l. 1900

*

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

*

Nujna naročila izvrši takoj

Proračuni poštnoobratno!

SLATNAR

Denar naložite najbolje in najvarneje

pri domačem zavodu

KMETSKI

HRANILNI IN POSOJILNI DOM

**registrovana zadruga z neomejeno zavezo
V LJUBLJANI, Tavčarjeva (Sodna) ulica 1**

Telefon št. 28-47. Račun poštne hranilnice št. 14.257. Brzjavi: „Kmetiskidom“
Žiro račun: Narodna banka.

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema proti najugodnejšemu obrestovanju — večje stalne vloge po dogovoru.

Jamstvo za vse vloge presega večkratno vrednost vlog

Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja.

Posojila daje proti poročtvu, na vknjižbo in proti zastavi premičnin in vrednostnih papirjev ter kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Oskrbuje: Kavcije, inkase, srečke in vrednostne papirje
Preskrbuje: Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8.—12.^{1/2},
in od 3.—4.^{1/2}, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8.—12.^{1/2} ure.

PODRUŽNICI:

Kamnik — Maribor

Stanje vlog: Din 35,000.000.- Rezerve: Din 1,300.000.-